

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

**Факультет соціології і права
Кафедра теорії та практики управління**

До захисту допущено:
В. о. завідувача кафедри
_____ Ростислав ПАШОВ
«__» _____ 20__ р.

**Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня бакалавра
за освітньо-професійною програмою «Електронне урядування»
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
на тему: «Застосування цифрових технологій у системі військового обліку
в Україні»**

Виконала:

студентка IV курсу, групи ЕУ-91
Куніцька Злата Едуардівна _____

Керівник:

викладач кафедри теорії та практики управління, к. юрид. н.,
Черниш Вадим Олегович _____

Рецензент:

старший викладач кафедри соціології, к. політ. н.,
Якубін Олексій Леонідович _____

Засвідчую, що у цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень з праць інших
авторів без відповідних посилань.
Студентка _____

Київ – 2023 року

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет соціології і права
Кафедра теорії та практики управління**

**Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Освітньо-професійна програма «Електронне урядування»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри

_____ Ростислав ПАШОВ

« ____ » _____ 20 ____ р.

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу студенту
Куніцькій Златі Едуардівні**

1. **Тема кваліфікаційної роботи** «Застосування цифрових технологій у системі військового обліку в Україні», керівник роботи Черниш Вадим Олегович, кандидат юридичних наук, затверджені наказом по університету від «15» травня 2023 р. №1769-с
2. **Термін подання студентом кваліфікаційної роботи** «19» червня 2023 р.
3. **Об'єкт дослідження** – цифровізація ведення військового обліку людських ресурсів в Україні.
4. **Предмет дослідження** – особливості та проблеми функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів як автоматизованої системи у світлі управлінських рішень.
5. **Перелік завдань, які потрібно розробити:**
 - розмежувати поняття цифрової трансформації, цифровізації та автоматизації;
 - розглянути значення технологій та автоматизованих систем для ефективного виконання військових завдань;
 - проаналізувати поняття військового обліку людських ресурсів як передумови якісного комплектування сил оборони;
 - дослідити організаційно-правові механізми функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів;

- здійснити аналіз функціональних можливостей Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів;
- охарактеризувати кращі зарубіжні практики впровадження автоматизації процесів ведення військового обліку людських ресурсів, зокрема Selective Service System в США та Реєстр призовників у Фінляндії;
- визначити напрямки удосконалення функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів;
- встановити проблеми та перспективи розвитку порядку інформаційної взаємодії між органами місцевого самоврядування, закладами освіти та органами ведення Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

6. Перелік ілюстративного матеріалу (із зазначенням плакатів, презентацій тощо): 1 презентація, 4 рисунки, 4 таблиці.

7. Дата видачі завдання «17» квітня 2023 р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Конкретизація теми кваліфікаційної роботи (далі – КР) через визначення предмету і об’єкта, мети і завдань, підбір методів дослідження. Вивчення літературних джерел з предмету дослідження. Складання розгорнутого плану КР та обговорення його з науковим керівником.	17.04.2023-18.04.2023	
2.	Завершення опрацювання першого розділу. Надання на перевірку першого розділу КР.	19.04.2023-25.04.2023	
3.	Завершення опрацювання другого розділу. Надання на перевірку другого розділу КР.	26.04.2023-09.05.2023	
4.	Представлення двох розділів КР. Розробка пропозицій та рекомендацій для третього розділу КР.	10.05.2023-16.05.2023	
5.	Завершення опрацювання третього розділу. Надання на перевірку третього розділу КР.	17.05.2023-31.05.2023	
6.	Оформлення КР відповідно до методичних рекомендацій. Подання КР керівникові для написання відгуку.	01.06.2023-04.06.2023	
7.	Попередній захист КР.	05.06.2023-06.06.2023	
8.	Перевірка КР на збіг подібності (плагіат).	07.06.2023-08.06.2023	
9.	Рецензування КР рецензентом, підготовка презентації.	09.06.2023-12.06.2023	
10.	Оформлена (зшита) КР. Оформлена презентація. Підписаний відгук керівника. Підписана рецензія. Всі файли щодо випускової атестації завантажені в іменну Google-папку здобувача ВО.	13.06.2023-15.06.2023	
11.	Складання атестаційного екзамену. Захист кваліфікаційної роботи.	19.06.2023 – 23.06.2023	

--	--	--	--

Студент

Злата КУНІЦЬКА

Керівник

Вадим ЧЕРНИШ

АНОТАЦІЯ

Куніцька З. Е. Застосування цифрових технологій у системі військового обліку в Україні. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування, освітньо-професійна програма «Електронне урядування». – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Кафедра теорії та практики управління. Київ, 2023.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню застосування цифрових технологій у системі військового обліку в Україні. У роботі розмежовано поняття цифрової трансформації, цифровізації та автоматизації, розглянуто значення технологій та автоматизованих систем для ефективного виконання військових завдань та проаналізовано поняття військового обліку людських ресурсів як передумови якісного комплектування сил оборони. Після дослідження організаційно-правових механізмів функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів, здійснення аналізу його функціональних можливостей та надання характеристики кращих зарубіжних практик впровадження автоматизації процесів ведення військового обліку людських ресурсів, зокрема Selective Service System в США та Реєстру призовників у Фінляндії, було визначено напрямки удосконалення функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів. Окрім цього, встановлено проблеми та перспективи розвитку порядку інформаційної взаємодії між органами місцевого самоврядування, закладами освіти та органами ведення Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

Ключові слова: військовий облік, автоматизація, цифровізація, цифрова трансформація, автоматизована система, Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів, комплектування, інформаційна взаємодія.

SUMMARY

Kunitska Z. Application of digital technologies in the system of military registration in Ukraine. – Qualifying thesis on the rights of the manuscript.

Qualifying thesis for Bachelor's Degree in Specialty 281 Public Administration and Governance, Educational and Professional Programs "Electronic governance". – National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», Department of Management Theory and Practice. Kyiv, 2023.

The qualifying thesis is devoted to the study of the use of digital technologies in the military registration system in Ukraine. The work distinguishes between the concepts of digital transformation, digitalization and automation, considers the importance of technologies and automated systems for the effective performance of military tasks, and analyzes the concept of military registration of human resources as a prerequisite for the quality of manning the defense forces. After studying the organizational and legal mechanisms of functioning of the Unified State Register of Conscripts, Persons Liable for Military Service and Reservists, analyzing its functionality and describing the best foreign practices of implementing automation of military personnel records, in particular, the Selective Service System in the United States and the Conscripts Register in Finland, the author identifies the areas for improving the functioning of the Unified State Register of Conscripts, Persons Liable for Military Service and Reservists. In addition, the problems and prospects for the development of the procedure for information interaction between local governments, educational institutions and bodies maintaining the Unified State Register of Conscripts, Persons Liable for Military Service and Reservists are identified.

Key words: military registration, automation, digitalization, digital transformation, automated system, the Unified State Register of Conscripts, Persons Liable for Military Service and Reservists, manning, information interaction.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	9
РОЗДІЛ 1. ЦИФРОВІЗАЦІЯ Й ВІЙСЬКОВИЙ ОБЛІК ПРИЗОВНИКІВ, ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ ТА РЕЗЕРВІСТІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ	10
1.1. Цифрова трансформація, цифровізація та автоматизація: розмежування понять	10
1.2. Значення технологій та автоматизованих систем для ефективного виконання військових завдань	14
1.3. Військовий облік людських ресурсів як передумова якісного комплектування сил оборони	20
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. АВТОМАТИЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОГО ОБЛІКУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ПРИЗОВНИКІВ, ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ ТА РЕЗЕРВІСТІВ	27
2.1. Організаційно-правові механізми функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів	27
2.2. Аналіз функціональних можливостей Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів	31
2.3. Кращі зарубіжні практики впровадження автоматизації процесів ведення військового обліку людських ресурсів: досвід налагодження інформаційної взаємодії	38
2.3.1. Досвід США: Selective Service System	39
2.3.2. Досвід Фінляндії: Реєстр призовників	44
Висновки до розділу 2	47
РОЗДІЛ 3. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ ПРІОРИТЕТ ПОДАЛЬШОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЦЕСІВ ВЕДЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ОБЛІКУ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ	49
3.1. Напрямки удосконалення функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів	49
3.2. Порядок інформаційної взаємодії між органами місцевого самоврядування, закладами освіти та органами ведення Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів: проблеми та перспективи розвитку	57
Висновки до розділу 3	65
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	67

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
Додаток А. Довідка впровадження.....	78
Додаток Б. Запит на отримання публічної інформації до Бориспільської міської ради	79
Додаток В. Відповідь на запит на отримання публічної інформації від Миколаївського ОТЦК та СП.....	80
Додаток Г. Відповідь на запит на отримання публічної інформації від Київського МТЦК та СП	81
Додаток І. Відповідь на запит на отримання публічної інформації від Конотопського РТЦК та СП	82
Додаток Д. Запит до Стрижівського ліцею щодо надання списків громадян до першого відділу Житомирського РТЦК та СП.....	83

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Коли в 2020 році ВООЗ вперше назвала COVID-19 пандемією, багато сфер суспільного життя перейшли в Інтернет, прискоривши цифрову трансформацію, яка тривала десятиліттями. Інтернет-трафік у деяких країнах зріс на 60% незабаром після спалаху вірусу [1], що підкреслює цифрове прискорення, спричинене пандемією. В умовах, де цифрові технології все більше інтегруються в повсякденне життя людей, сили оборони вимушені адаптувати до них своє планування та довгострокові цілі.

Порядок денний НАТО2030 одним із ключових пріоритетів своєї діяльності визначив підвищення стійкості, оскільки це сприятиме досягненню трьох основних завдань Альянсу – колективної оборони, безпеки через співпрацю та спільного врегулювання криз [2]. Виконання цих завдань потребує належного розуміння потенціалу наявних людських ресурсів, зокрема таких аспектів, як чисельність, якість підготовки, кваліфікація, час перебування на військовій службі, професійний досвід тощо. Саме це й реалізується через ведення належного військового обліку людських ресурсів.

В Україні з огляду на повномасштабне вторгнення Росії питання якісного комплектування сил оборони постало як ніколи критично. Належне виконання завдань військового обліку людських ресурсів, який є передумовою цього якісного комплектування, стало одним із пріоритетів військового керівництва. Це зумовлено тим, що ефективний військовий облік здатний забезпечити систематичний та організований процес управління військовим персоналом, що дозволить державі залучати, розміщувати та розподіляти потенціал людських ресурсів відповідно до потреб та стратегічних завдань оборони.

Так, розробка рекомендацій для підвищення цієї ефективності через впровадження цифрових технологій, що є основою розвитку автоматизованих систем, й стала провідним завданням цієї роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана на кафедрі теорії та практики управління

факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» згідно з ініціативною темою «Цифрова трансформація державного управління та місцевого самоврядування: виклики та можливості для досягнення ЦСР» (ДР №0123U101483 від 06.03.2023 р.), в межах якої автором досліджено засади публічного управління та адміністрування у веденні військового обліку людських ресурсів, визначено роль автоматизованих систем у підвищенні ефективності цього ведення, проаналізовано та надано рекомендації щодо роботи провідної автоматизованої системи в Україні, що забезпечує ведення військового обліку людських ресурсів.

Стан наукової розробки проблеми. У вітчизняній науковій літературі проблема впровадження цифрових технологій у секторі оборони не є комплексно розробленою. Здебільшого у подібних наукових роботах розглядаються питання щодо окремих аспектів, які передбачає цифровізація, зокрема щодо розробки та впровадження новітніх інформаційних технологій, автоматизованих систем, штучного інтелекту тощо. Так, серед науковців, що досліджували дані питання можна згадати Дороніна І. М., Литвиненка О. В., Фурашева В. М., Радейко Р. І., Баранова О. А., Жиляєва І. Б., Брижко В. М., Косогова О. М., Семенченко А. І. та інших. Проблема функціонування автоматизованих систем для забезпечення ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів досліджувалась Правдивцем О. М., Козловим В. В., Ткачуком П. П., Холіним В. М. та інші.

У зарубіжній літературі дана проблематика є більш розробленою. Так, її досліджували Жан-Мішель Верні, Томас Вінчот, Роберт М. Тейлор, Сьюзан С. Кіршенбаум, Стоян Стаматов, Тодд Сток, Дойл Під, Стівен В. Макбраєн Алессандро Марроне, Франческо Н. Моро та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження поточного стану впровадження цифрових технологій у процеси ведення військового обліку людських ресурсів на основі функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів, а також надання відповідних

рекомендацій для удосконалення цього функціонування. Для реалізації поставленої мети були визначені наступні завдання:

- розмежувати поняття цифрової трансформації, цифровізації та автоматизації;
- розглянути значення технологій та автоматизованих систем для ефективного виконання військових завдань;
- проаналізувати поняття військового обліку людських ресурсів як передумови якісного комплектування сил оборони;
- дослідити організаційно-правові механізми функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів;
- здійснити аналіз функціональних можливостей Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів;
- охарактеризувати кращі зарубіжні практики впровадження автоматизації процесів ведення військового обліку людських ресурсів, зокрема Selective Service System в США та Реєстр призовників у Фінляндії;
- визначити напрямки удосконалення функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів;
- встановити проблеми та перспективи розвитку порядку інформаційної взаємодії між органами місцевого самоврядування, закладами освіти та органами ведення Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

Об'єкт дослідження – цифровізація ведення військового обліку людських ресурсів в Україні.

Предмет дослідження – особливості та проблеми функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів як автоматизованої системи у світлі управлінських рішень.

Методи дослідження. Для виконання поставленої мети в роботі були застосовані наступні методи дослідження:

- теоретичні – аналіз нормативно-правових актів, монографій, підручників та інших джерел, які містять визначення понять цифровізації, цифрової

трансформації, автоматизації та які розкривають засади функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів, синтез, узагальнення, абстрагування, індукція, дедукція та системний підхід задля надання комплексного уявлення про співвідношення згаданих понять, встановлення концептуальних основ публічного управління у веденні військового обліку, пошуку та характеристики кращих практик у даній сфері та визначення характерних особливостей і проблем функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів;

- емпіричні – порівняння, інтерв'ювання, припущення, експертних оцінок задля надання рекомендацій щодо удосконалення функціональних можливостей Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів, а також рекомендацій щодо покращення порядку інформаційного обміну між органами місцевого самоврядування та органами ведення цього реєстру.

Новизна одержаних результатів. Уперше було цілісно розглянуто співвідношення понять цифровізації, цифрової трансформації та автоматизації з огляду на вітчизняні та зарубіжні джерела; комплексно проаналізовано поточний стан впровадження цифрових технологій у процеси ведення військового обліку людських ресурсів у контексті функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів, структуровано нормативно-правове забезпечення даних процесів, визначено проблеми та запропоновано їх рішення; а також вперше досліджено проблеми порядку здійснення інформаційної взаємодії між органами місцевого самоврядування та органами ведення Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів та сформовано перспективи щодо їх вирішення.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані в ході дослідження результати та рекомендації можуть бути використані у діяльності ТЦК та СП, органів місцевого самоврядування та закладів освіти при здійсненні між ними обміну інформацією щодо ведення військового обліку призовників,

військовозобов'язаних та резервістів. Так, довідку впровадження результатів кваліфікаційної роботи було отримано від Стрижівського старостинського округу Коростишівської ТГ, яка засвідчує, що запропоновані рекомендації буде використано для здійснення інформаційного обміну між Стрижівським старостинським округом Коростишівської ТГ та 1 відділом Житомирського РТЦК та СП (Додаток А).

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Апробація результатів кваліфікаційної роботи здійснена на наукових конференціях, зокрема на 20th All-Ukrainian Student Scientific and Practical Internet Conference «Practical and theoretical aspects of economy, accounting, finance and law analysis», що відбулась в квітні 2021 року у місті Ірпінь, на IV Міжнародній студентській науковій конференції «Діджиталізація науки як виклик сьогодення», що відбулась в травні 2023 року у місті Луцьк, а також на XXIV Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Дні науки ФСП. Євроінтеграційний процес України в умовах воєнного стану», що відбулась в травні 2023 року.

Публікації. Результати кваліфікаційної роботи опубліковані в науковому фаховому виданні категорії «Б» в галузі юридичних наук «Інформація і право» на тему «Створення та забезпечення функціонування державних реєстрів: проблемні питання програмного забезпечення». Номер друкованого випуску – 4(35)/2020. Рекомендовано до друку Вченою радою НДІП НАПрН України, протокол № 12 від 29.12.20 р.

Загальний обсяг та структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків та рекомендацій, списку використаних джерел (82 найменування на 6 сторінках) та додатків (6 найменувань на 6 сторінках). Загальний обсяг – 88 сторінок. Основний зміст викладено на 68 сторінках.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

- АІТС – автоматизована інформаційно-телекомунікаційна система;
- ЄДРПВР – Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов’язаних та резервістів;
- ЗСУ – Збройні Сили України;
- КМУ – Кабінет Міністрів України;
- МТЦК та СП – міський територіальний центр комплектування та соціальної підтримки;
- ОМТЦК та СП – об’єднаний міський територіальний центр комплектування та соціальної підтримки;
- ОТЦК та СП – обласний територіальний центр комплектування та соціальної підтримки;
- РТЦК та СП – районний територіальний центр комплектування та соціальної підтримки;
- СБУ – Служба безпеки України;
- СВО – систем військового обліку призовників, військовозобов’язаних та резервістів;
- ТЦК та СП – територіальний центр комплектування та соціальної підтримки;
- SSS – Selective Service System.

РОЗДІЛ 1

ЦИФРОВІЗАЦІЯ Й ВІЙСЬКОВИЙ ОБЛІК ПРИЗОВНИКІВ, ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ ТА РЕЗЕРВІСТІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

1.1. Цифрова трансформація, цифровізація та автоматизація: розмежування понять

Цифровізація надає державі та суспільству нові можливості, що відповідають викликам сьогодення. Прийняття та впровадження цифрових технологій стали основною політичною метою урядів у всьому світі з середини 1990-х рр. [3, с. 1]. Так, процеси цифровізації, що останнім часом активно впроваджуються у сфері державного управління, та концепція електронного урядування вважаються невід'ємною складовою сучасного інформаційного суспільства. Для підтримки розробки та реалізації стратегій цифрового уряду були прийняті відповідні рекомендації Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) – Рекомендації ОЕСР щодо стратегій цифрового уряду (Recommendation of the Council on Digital Government Strategies) [4] та Набір інструментів цифрового уряду (Digital Government Toolkit) [5] для виконання цих Рекомендацій.

Сьогодні більшість міжнародних акторів усе частіше вживають поняття цифрового урядування, цифровізації, диджиталізації тощо. Водночас поняття електронного урядування відходить на другий план. У той час, коли такі прогресивні держави, як США, члени ЄС, Сінгапур, Республіка Корея тощо, активно оперують термінами цифрового урядування, на території України усталеним залишається поняття електронного урядування.

Клаус Шваб виділяє окремі еволюційні етапи що визначаються характером та інтенсивністю застосування інформаційно-комунікаційні технологій у діяльності органів публічної влади:

1. Автоматизація та інформатизація діяльності окремих органів державної влади;
2. Електронне урядування;
3. Цифровізація діяльності органів публічної влади [6].

Так, електронне урядування є лише проміжним етапом та слугує передумовою для розгортання процесів цифровізації. Активне акумулювання терміну електронного урядування в українському просторі лише черговий раз слугує доказом відсталості країни від передових світових тенденцій. Хоч останні роки поняття цифровізації та цифрової трансформації все частіше почали використовуватись в окремих категоріях, їх визначення все ще незначною мірою адаптоване до українських реалій.

У Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, схваленої розпорядженням КМУ від 17 січня 2018 р. №67-р, цифровізація визначається як «насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможлиблює інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір» [7].

Згідно з Законом України «Про національну програму інформатизації» від 1 грудня 2022 р. № 2807-IX цифровізація – це «процес впровадження цифрових технологій у всі сфери суспільного життя». Цифрова технологія ж визначається як «сукупність систематизованих правових, науково-технічних, організаційних рішень, спрямованих на застосування комп'ютерної та іншої електронно-обчислювальної техніки, програмного забезпечення та інших засобів для зменшення участі користувача інформаційно-комунікаційних систем і засобів інформатизації під час збирання, приймання, обробки, передавання інформації чи трудомісткості виконуваних операцій» [8].

Такі вчені, як Куйбіда В. С., Карпенко О. В., Наместнік В. В. у своїй праці «Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату» трактують цифровізацію як процес інтеграції цифрових технологій з метою покращення діяльності людей, суспільства та держави [9, с. 9]

У 2019 році Український інститут майбутнього презентував доповідь «Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою». У ньому цифровізація представлена як інтеграція цифрових технологій у всі сфери життєдіяльності; перехід біологічних та фізичних систем у кібербіологічні та кіберфізичні, перехід від реального світу до віртуального [10].

Поняття цифрової трансформації на відміну від цифровізації майже невизначене в українському законодавстві. Додаткові проблеми створює ще й те, що дане поняття не є всеосяжним та характерним лише сфері публічного урядування. Воно навпаки спершу частіше почало використовуватись саме для позначення відповідних процесів у бізнес-середовищі та наразі наявне в багатьох інших сферах, зокрема освіті, природничих науках тощо.

Перед розглядом поняття цифрової трансформації як такого варто спершу розглянути визначення терміну «трансформація». У Великому тлумачному словнику сучасної української мови одним із варіантів тлумачення даного слова є зміна, перетворення чого-небудь, зокрема форми, виду, істотних властивостей тощо [11, с. 1469].

Єдине досить абстрактне законодавче визначення поняття цифрової трансформації наявне в Наказі Державного агентства з питань електронного урядування України, ліквідованого в 2019 році, «Про забезпечення реалізації деяких питань цифрового розвитку». За ним цифрова трансформація розуміється, як процес, що передбачає застосування цифрових технологій для розв'язку класичних проблем неklasичними методами [12]. Однак це визначення зовсім не охоплює всієї специфіки даного поняття.

Уже згадані вчені Куйбіда В. С., Карпенко О. В., Наместнік В. В. розуміють цифрову трансформацію як зумовлені впровадженням цифрових технологій фундаментальні переміни в бутті людини, держави та суспільства [9, с. 9]. Вони також характеризують цифрову трансформацію як стрибкоподібний процес, що в майбутньому прийде на заміну електронному урядуванню.

Марченко В. Б. прийшов до висновку, що цифрова трансформація є важелем впливу, який використовує держава на економіку, бізнес, суспільство та

власні інституції, задля інтеграції цифрових технологій у визначені сфери життєдіяльності через державно-правову та державно-приватну діяльність [13, с. 282].

Прохоров М. розмежовує поняття цифрової трансформації та цифровізації наступним чином: перше є більш широким та передбачає інтеграцію цифрових технологій в умовах системних змін, друге – вужче поняття, що охоплює реорганізаційні процеси, зумовлені автоматизацією та інтеграцією цифрових технологій [14].

Отже, цифрова трансформація – це зумовлені процесами цифровізації фундаментальні зміни принципу діяльності певної галузі, зокрема публічного врядування, чи окремої організації для підвищення ефективності та отримання кращих результатів. Відповідно цифровізація – це інтеграція цифрових технологій у діяльність певної галузі, зокрема публічного врядування, чи окремої організації, належна реалізація якої є однією з передумов цифрової трансформації.

Ще одним поняттям, яке тісно пов'язане з цифровізацією та цифровою трансформацією, а також яке часто плутають з ними, є автоматизація. Під цим поняттям розуміють сукупність технічних засобів, які заміщають роботу людей у виробничих процесах [15].

Інші джерела надають подібні визначення, зокрема, в одному з таких зазначено, що автоматизація є переходом функцій з управління виробничими процесами від людей до автоматизованих систем. Так, автоматизація передбачає застосування окремих технологій для автоматичного виконання процесів обробки, перетворення, передачі, використання даних [16]. Також дане поняття розуміється як використання або впровадження автоматичного обладнання у виробничий або будь-який інший процес чи об'єкт. Існує й більш технологічний погляд щодо автоматизації як технології, за допомогою якої процес або певна дія виконується без втручання людини [17].

В українському законодавстві автоматизована система визначається як «система, що складається з персоналу і комплексу засобів автоматизації його

діяльності, що реалізує інформаційну технологію виконання встановлених функцій» [18].

Так, окремі дослідники зазначають, що концепції цифровізації та автоматизації знаходять своє пряме застосування у сфері виробництва. Стає зрозумілим, що одне не може існувати без іншого, оскільки будь-який вид автоматизації сьогодні вимагає, щоб цифрові елементи працювали без втручання людини, а будь-який вид цифровізації вимагає елементів для автоматичної обробки та відображення інформації [19].

Інші джерела зазначають, що цифровізація є основою автоматизації. Так, впроваджені цифрові технології, які є результатом цифровізації, використовуються для автоматизації процесів. Наприклад, цифрові системи можуть автоматично збирати та обробляти дані, виконувати аналіз та приймати рішення на основі цих даних, а також автоматично керувати різними пристроями та системами [20]. Зі свого боку автоматизація розглядається як необхідний етап, що здатен забезпечити цифрову трансформацію [21]. Так, автоматизація є засобом досягнення мети, якою є реалізація цифрової трансформації.

1.2. Значення технологій та автоматизованих систем для ефективного виконання військових завдань

Існують різні погляди на роль технологій у війні та стратегії. З одного боку, такі аналітики, як Фуллер і Кревельд, вважали технології визначальним фактором результатів воєн. Фуллер стверджував, що інноваційні знаряддя та зброя становлять дев'яносто дев'ять відсотків перемоги [22]. Мартін Кревельд вважав, що технології пронизують усі аспекти війни та керують нею [23]. Жоден автор не стверджує, що роль технологій тривіальна, однак такі вчені, як Говард і Грей, вказували, що вони є лише одним із вимірів стратегії серед багатьох інших. Так, Говард визначав чотири таких виміри, а саме операційний, соціальний, технологічний і матеріально-технічний [24].

Прийняття рішень в умовах упровадження цифрових технологій зумовлює значні виклики перед військовим управлінням. Навчитися досягати політичних цілей за допомогою підтримки технологічних інновацій і водночас набувати здатності запобігати та керувати потенційними загрозами стало першочерговим завданням для багатьох країн. Упровадження цифрових технологій потребує спеціального управління, організації та кваліфікованих фахівців для належного функціонування. В історії достатньо прикладів використання якісних технологій неналежним чином, що не змогло забезпечити очікуваних результатів. Тому необхідні спільні міждисциплінарні зусилля, щоб мислити і керувати технологіями у більш комплексний і безпечний спосіб [25].

Джеймс Фогго, Ніколас Нельсон, Джоанна Ван Дерве та Ніко Лузум у статті «Підвищуючи нашу перевагу: шлях до інтеграції нових і революційних технологій» визначили дев'ять основних принципів, які формують основу політики щодо питань оборонних технологій. До цих принципів належить:

1. Створення загальної оцінки конкуренції загроз;
2. Сприяння швидкому впровадженню технологій;
3. Покращення регуляторного середовища;
4. Залучення нетрадиційних партнерів, щоб надихнутись на радикальні інновації;
5. Постійний пошук технологічних рішень і талантів;
6. Посилення тестування та оцінювання;
7. Покращення обміну даними між союзниками;
8. Покращення сумісності та стандартизації;
9. Об'єднання та краще узгодження наявних технічних зусиль [26].

У документі «Майбутнє оборони» KPMG – глобальної мережі професійних фірм, що надають послуги з питань аудиту, оподаткування та консультування у Великій Британії – розглянуто майбутнє оборонного сектору за трьома горизонтами:

1. Об'єднані оборонні відомства: цей горизонт розглядає потребу з'єднати розрізнені елементи складної оборонної інфраструктури, щоб досягти

спільних цілей оборони. Оборонні сили з високим ступенем зв'язку також потребують відповідних можливостей для захисту від загроз, які намагаються використовувати підключену архітектуру;

2. «Миттєво інформовані» відомства: інформація має бути легко доступна особам, які приймають рішення, у кожному елементі підключеного відомства в режимі реального часу (або за потреби);
3. Автоматизовані відомства: цей горизонт у контексті оборонного сектору означає впровадження передових технологій та систем для автоматизації різних аспектів роботи та функцій військових відомств і установ; він поєднує в собі роботизацію та доступність інформації в реальному часі, щоб стимулювати автоматизоване прийняття рішень у більшому масштабі [27, с. 3].

Так, у поточних обставинах одним із ключових чинників ефективності процесів військового управління в багатьох передових країнах є автоматизація. Вона відіграє важливу роль у підвищенні якості та точності прийняття рішень, забезпеченні оперативності їх виконання, покращенні координації дій, оптимізації використання ресурсів тощо.

Одним з основних аспектів забезпечення автоматизації процесів військового управління є використання автоматизованих інформаційних систем. Ці системи є комбінацією апаратного, програмного забезпечення та обладнання, що передбачає збір, обробку, зберігання та передачу інформації з мінімальним втручанням людини. Вони можуть включати апаратне забезпечення, зокрема комп'ютери, сервери, мережеві пристрої, датчики, засоби зберігання даних тощо; програмне забезпечення; бази даних; мережеві пристрої; інтерфейс користувача тощо. Вид інформації, що обробляється в системі, залежить від мети, для якої використовується інформація. Цим зумовлене існування різних типів автоматизованих інформаційних систем, зокрема інформаційної системи управління (Management Information System), системи транзакційних процесів (Transaction Processing System), експертної системи (Expert System) тощо [28].

Організація Північноатлантичного договору (далі – НАТО) приділяє велику увагу оцінці потенційних можливостей для досягнення поставлених цілей. Однією з таких можливостей НАТО визначає інформаційну перевагу командирів у прийнятті найкращих рішень. Тому НАТО сконцентровує свої зусилля на розробці та придбанні відповідних автоматизованих інформаційних систем, які мають забезпечити підтримку його стратегічних командувань. Ці системи охоплюють певні організаційні сфери задля більш інформованого та ефективного цілісного нагляду, прийняття рішень, командування та контролю [29].

Все частіше в межах діяльності Альянсу досліджується проблема ролі людини у функціонуванні автоматизованих систем. Так, в одному з таких досліджень зроблено висновки, що наразі існує невизначеність щодо того, як оптимізувати використання людських і комп'ютерних ресурсів для прийняття рішень, зберігаючи при цьому людиноцентричний підхід. Ці питання потрібно розглядати в контексті мінливих вимог до спроможностей, необхідних для відповідей на нові військові виклики задля вирішення нових завдань.

Так, необхідність залучення людини до прийняття рішень у військовій сфері не викликає сумнівів, оскільки людські знання і досвід надають унікальну можливість аналізувати і мислити наперед у невизначених і нових ситуаціях. Наразі один з основних викликів тут полягає в тому, щоб надати інформацію та механізми прийняття рішень, які б захищали і зберігали ключову роль людини, а також доповнювали і розширювали її когнітивні можливості, а не замінювали її в процесі прийняття складних рішень. Нові підходи до застосування автоматизації пропонують регульовані рівні автономності комп'ютера з сильною соціально-технічною та когнітивною основою. Так, це здатне забезпечити розумну архітектуру для розподілених багатоагентних інтелектуальних систем, що набагато цінніше для користувачів таких систем за традиційні підходи автоматизації [30].

В інші роботи, що розглядає невизначеність і автоматизацію, увага зосереджена на впливі на людину невизначеності, пов'язаної з автоматизацією.

Автоматизовані системи наразі наявні майже у всіх сферах життєдіяльності людини. Вони використовують алгоритми, статистичні моделі, штучний інтелект та інші види програм для виконання поставлених завдань. Однак автоматизація не може бути реалізована сама по собі. Вона сприяє досягненню цілей людей, які повинні прямо чи опосередковано взаємодіяти з нею. Майже завжди є людина, яка працює з автоматизованими системами. Питання в тому, наскільки людина знає про автоматизацію і наскільки достовірною є інформація, отримана від системи.

Так, найголовніші висновки, що були зроблені в згаданій роботі, полягають у тому, що велике значення потрібно приділяти невизначеності та що зв'язок між системою та людиною, що її використовує, необхідний як для підтримки довіри цієї людини, так і для зменшення помилок.

Невизначеність особливо властива військовому світу, але її часто ігнорують. Роблячи припущення щодо явищ, процесів, середовища, в якому функціонує автоматизація, вона може змінити докази невизначеності, приховати джерела мінливості або навіть викликати невизначеність у користувача, нехтуючи мінливістю середовища. Маскуючи цю невизначеність, автоматизація може спричинити людські помилки або затримати прийняття рішення, поки експерт шукає підтверджуючі докази. Так, автоматизація та людина мають працювати разом задля покращення здатності розуміти ситуацію з обох сторін [31].

Усі ці висновки відображають положення концепції “Human in the Loop”, основою якої є те, що окремо ні людина, ні певна автоматизована система не можуть досягти результатів, яких вони б могли досягти працюючи разом. Цінність такої співпраці полягає у зворотному зв'язку від людини, що стимулює подальше вдосконалення роботи автоматизованої системи.

Так, у контексті машинного навчання ця концепція передбачає, що автоматизована система не може вирішити нову проблему самостійно і тому потребує втручання людини на етапах навчання та тестування алгоритму. Відповідно людина маркує необхідні дані, щоб навчити систему та налаштувати

потрібну модель. Вона випробовує і перевіряє модель, коли система не може прийняти правильне рішення [32]. Цей процес відображено на рис. 1.1.

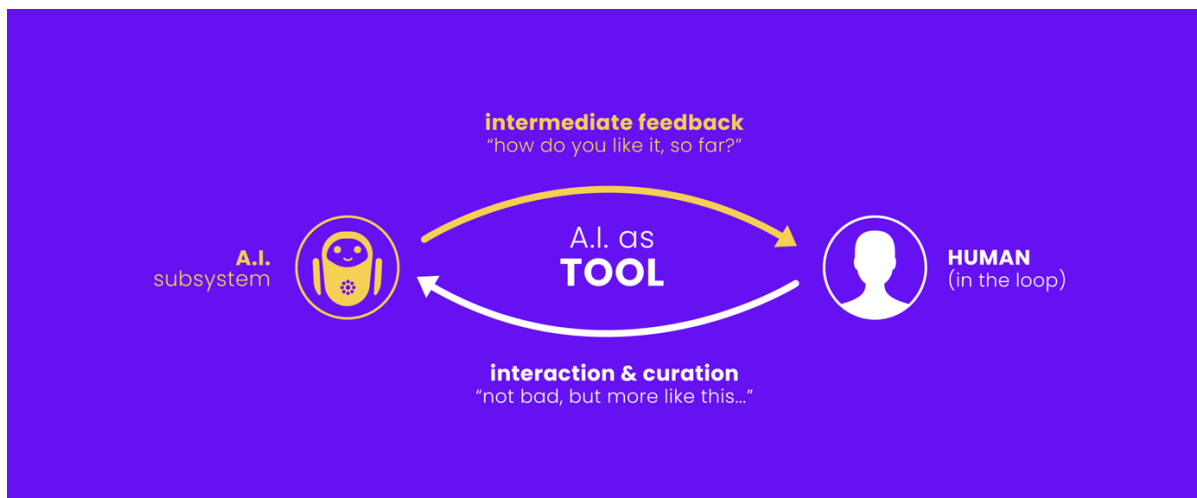

Рисунок 1.1. Зворотній зв'язок між автоматизованою системою та людиною [33]

Бригадний генерал Жан-Мішель Верні та полковник Томас Вінчот у військовому контексті розуміють “Human in the Loop” як напіваавтономний режим органів військового управління, що користуються перевагами інструментів керування інформацією та синтезу та є повністю відповідальними за розробку варіантів, вибір рішення та його виконання щодо автоматизованих систем. Контрольований автономний режим вони визначають як “Human on the Loop”. Автори вважають цей останній режим основою субсидіарності C2 (Command and Control), що визначається як здійснення повноважень і керівництва належним чином призначеним командиром над призначеними силами під час виконання місії [34], оскільки “Human on the Loop” найкраще підходить для компенсації людських слабкостей і обмежень автоматизованої системи під час процесу прийняття рішень. У більшості випадків комбінація режимів «In and On the Loop» дозволяє пришвидшити процес C2.

Також у роботі розглянута концепція “Human out of the Loop”, у якій штучний інтелект розробляє та виконує рішення самостійно без втручання людини. Автори стверджують, що хоч цей режим спочатку може здатися невідповідним з точки зору керування, де людське етичне та юридичне судження вважається вирішальним, існують ситуації, які вимагають негайних рішень і де люди більше не здатні застосовувати розумне судження [35].

1.3. Військовий облік людських ресурсів як передумова якісного комплектування сил оборони

На саміті в 2021 року лідерами країн-членів НАТО було встановлено порядок денний НАТО на період до 2030 року. Так, зміцнення стійкості є одним із визначених пріоритетів даного порядку. Країни мають впровадити більш скоординований підхід до стійкості задля якісного виконання наступних завдань НАТО: колективної оборони, безпеки через співпрацю та спільного врегулювання криз. Зазначено, що військові потребують стійкої служби для ефективної роботи в умовах миру та під час кризових ситуацій, передусім збройних конфліктів [2]. Це відповідно зумовлює необхідність належного забезпечення комплектування, бойової готовності та мобілізаційної підготовки сил оборони, що тісно пов'язані між собою.

Так, ефективність цих складових визначається:

- організаційною структурою сил оборони;
- оснащенням підрозділів сил оборони;
- сутністю підготовки та кваліфікацією особового складу та резервістів у мирний час;
- тривалістю військової служби для різних категорій військовослужбовців;
- тривалістю військової служби в резерві [36].

Комплектування сил оборони є важливою складовою національної безпеки і виконує ряд важливих функцій. Передусім основна мета комплектування полягає у забезпеченні захисту країни, її територіальної цілісності та національних інтересів в разі загрози збройної агресії чи конфлікту. Належно укомплектовані сили оборони забезпечують відповідний рівень обороноздатності, що є ключовим для забезпечення безпеки країни та її громадян. Укомплектування особовим складом гарантує наявність на полі бою військового персоналу потрібного типу в потрібній кількості. Окрім цього, міцна та добре укомплектована армія може мати стримувальний ефект на потенційних агресорів і сприяти запобіганню конфліктам.

Основні труднощі укомплектування сил оборони особовим складом здебільшого полягають у забезпеченні постійного надходження якісно підготовлених людських ресурсів для виконання поставлених завдань, а також у наданні необхідних послуг для підтримки цих ресурсів. Укомплектування сил охоплює управління готовністю особового складу (personnel readiness management – PRM), управління заміною (replacement management), управління операціями з пораненими (casualty operations management – COM), а також облік особового складу та звітність про чисельність (personnel accounting and strength reporting – PASR). Ці критично важливі функції відповідають потребам особового складу армії від мобілізації та розгортання до передислокації та демобілізації. Вони підтримують боєздатність підрозділів і допомагають командирам здійснювати належне командування.

Основна мета PASR полягає в обліку військовослужбовців і цивільних осіб, що посідають військові посади. Окрім цього, у межах PASR стоїть завдання щодо надання іншої інформації, пов'язаної з чисельністю особового складу, статусом служби, підрозділом призначення і кодом спеціальності; а також оновлення баз даних командування на всіх рівнях. Інформація, отримана за допомогою PASR, надає керівникам військових структур детальну інформацію, необхідну для аналізу чисельності особового складу як складової бойової потужності. Ця інформація також використовується іншими менеджерами кадрових систем для планування і надання необхідної підтримки [37].

Військовий облік людських ресурсів є однією з визначальних складових процесу комплектування сил оборони. Він передбачає систематичне збирання, аналіз та оцінку даних про потенціал людських ресурсів, зокрема про підготовку та кваліфікацію, фізичну та психологічну готовність до служби, а також про здатність виконувати поставлені завдання.

Військовий облік людських ресурсів передує успішному комплектуванню збройних сил і виконує кілька важливих функцій:

- визначення потреб в особовому складі: військовий облік визначає кількість потрібних військовослужбовців для забезпечення ефективного

функціонування та виконання завдань сил оборони. Він має враховувати чисельність армії, її структуру, різноманітність спеціальностей, рангову систему тощо;

- підбір та рекрутинг: військовий облік визначає критерії відбору та рекрутингу кандидатів на службу. Це включає оцінку освіти, професійних навичок, фізичного стану, психологічних характеристик та моральних якостей осіб, які виявляють бажання служити в армії;
- оцінка кваліфікації та підготовки: військовий облік оцінює кваліфікацію та рівень підготовки військовослужбовців, що дозволяє забезпечити належні тренування та підготовку, враховуючи потреби та вимоги поточної військової сфери;
- розвиток та управління особовим складом: військовий облік визначає потреби у розвитку та підвищенні кваліфікації військових кадрів. Він також сприяє управлінню кар'єрним ростом та забезпеченню рівномірного розподілу ресурсів;
- прогнозування та планування: військовий облік здатен робити прогнози та планувати майбутній розвиток сил оборони, що враховує демографічні, соціально-економічні та геополітичні фактори для забезпечення належного резерву військових ресурсів.

При аналізі концептуальних засад публічного управління та адміністрування, що реалізуються при веденні військового обліку людських ресурсів в Україні варто почати з встановлення суб'єкта та об'єкта такого ведення. Так, за визначенням суб'єкта та об'єкта публічного управління у [38, с. 6], можемо встановити, що суб'єктами ведення військового обліку людських ресурсів в Україні є наступні структури: Міністерство оборони, Генеральний штаб ЗСУ, СБУ, оперативні командування, сільські, селищні, міські ради, територіальні центри комплектування та соціальної підтримки та інші державні установи, які займаються організаційно-адміністративними аспектами військового обліку. Об'єктом же є система керування і координації людських ресурсів, що охоплює аспекти, пов'язані з управлінням, плануванням,

розподілом, використанням та контролем людських ресурсів, необхідних для забезпечення ефективності та готовності сил оборони.

Відповідно принципи публічного управління та адміністрування, що визначені у [39, с. 23-24], реалізуються при веденні військового обліку наступним чином:

- публічна влада керівника: керівники, на яких покладені завдання щодо ведення військового обліку, повинні мати достатні повноваження та права, щоб забезпечувати ефективне управління людськими ресурсами. Це включає прийняття рішень щодо набору, призову, розміщення, звільнення та переведення відповідних осіб;
- єдність керівництва і розподіл управлінської праці: у військовому обліку, де розглядаються людські ресурси, важлива єдність керівництва, але водночас виконання професійно орієнтованих завдань має враховувати спеціалізацію та роль різних підрозділів у веденні обліку, зокрема відділів кадрів, підрозділів звітності тощо;
- єдність розпорядження і конкретність виконавців: військовий облік, як і вся військова система, потребує єдиної системи розпоряджень та чіткої конкретизації обов'язків виконавців. Оскільки військові структури складаються з різних підрозділів та посадових осіб, важливо мати одну систему розпоряджень, щоб забезпечити належне виконання завдань та уникнути хаосу;
- вторинність інтересів управлінців: при веденні військового обліку, військове керівництво та інші службовці повинні покладати інтереси держави на перше місце. Їхня діяльність має спрямовуватись на досягнення цілей комплектування сил оборони та забезпечення національної безпеки;
- потреба у централізації: військовий облік має здійснюватися централізовано, оскільки це допомагає забезпечити єдність та координацію управлінських процесів;

- відсутність плинності керівників: військовий облік потребує стабільного керівництва, оскільки відсутність постійності може негативно позначитися на управлінні людськими ресурсами та забезпеченні завдань оборони;
- відповідність заохочень і покарань результатам діяльності працівників: військовий облік передбачає встановлення системи заохочень та покарань, які враховують результативність та відповідність діяльності військовослужбовців вимогам і стандартам;
- наявність зворотного зв'язку в керівництві: військове керівництво має налагодити зворотний зв'язок з підлеглими. Це дозволить коригувати та вдосконалювати стратегії ведення обліку залежно від отриманої інформації;
- оплата праці керівника: військове керівництво має бути винагороджено відповідно до навантажень та складності виконаної роботи. Оплата праці повинна бути пропорційною до ефективності та якості цієї роботи.

Методи публічного управління та адміністрування, визначені у [40, с. 17-18], реалізуються у військовому обліку наступним чином:

- економічні методи: планування – військовий облік людських ресурсів може передбачати планування кадрового потенціалу, призначення та розстановку особового складу з урахуванням їхніх кваліфікацій, навичок та потреб військових структур; аналіз – застосування аналітичних методів у військовому обліку дозволяє оцінити ефективність використання людських ресурсів, ідентифікувати недоліки та виявити потенційні можливості для оптимізації управління військовими кадрами; матеріальне стимулювання праці – застосування системи матеріальних стимулів, таких як премії та інші фінансові заохочення, може сприяти підвищенню мотивації військовослужбовців, стимулювати їхню продуктивність та високу якість виконання завдань;
- адміністративні методи: методи організаційного впливу – використання організаційного регламентування, нормування та інструктування допомагає встановити чітку структуру ведення військового обліку,

розподілити обов'язки та відповідальність між працівниками та забезпечити організованість процесу; методи оперативного-розпорядчого впливу – видання директив, постанов, наказів та розпоряджень дозволяє керівництву держави впливати на процеси військового обліку, забезпечувати виконання завдань тощо;

- соціально-психологічні методи: методи соціального впливу – застосування соціального регулювання та нормування допомагає встановити правила спілкування, поведінки та взаємодії військовослужбовців для виконання поставлених завдань. Моральне стимулювання, таке як визнання досягнень, похвала та підтримка, сприяє формуванню позитивного психологічного клімату та забезпеченню задоволеності військовослужбовців своєю роботою; методи психологічного впливу – комплектування мікрогруп з урахуванням взаємовпливу та співпраці між військовослужбовцями сприяє формуванню ефективних команд та зміцненню командного духу.

Висновки до розділу 1

Отже, хоч поняття цифровізації, цифрової трансформації та автоматизації перебувають у тісному зв'язку, вони не є тотожними. Так, цифровізація передбачає інтеграцію цифрових технологій у діяльність певної галузі чи організації; автоматизація є переходом управлінських функцій від людини до автоматизованої системи, при цьому вона неможлива без уже наявних процесів цифровізації; цифрова трансформація є зумовленою процесами цифровізації та автоматизації фундаментальна зміна принципу діяльності окремої галузі чи організації.

В останні роки все більше уваги приділяється впровадженню технологій у процеси військового управління, визначаються окремі його принципи та перспективи. Особливе місце серед такого впровадження займають процеси автоматизації, що передбачають використання різних типів автоматизованих

систем. Ці системи є комбінацією апаратного, програмного забезпечення та обладнання, що передбачає збір, обробку, зберігання та передачу інформації з мінімальним втручанням людини. Важливість використання автоматизованих систем при здійсненні завдань оборони також визначена й у стратегічних документах НАТО. Це також відображено й в численних доповідях на симпозіумах, які приймає Альянс. Актуальність питання взаємозв'язку людини та автоматизованої системи підтверджена концепціями “Human in the Loop”, “Human on the Loop” та “Human out of the Loop”.

Порядок денний НАТО 2030, що визначив пріоритети діяльності Альянсу, дозволив усвідомити роль та місце комплектування сил оборони в їх досягненні. Важливою передумовою такого якісного комплектування є належне ведення військового обліку людських ресурсів, однією з найважливіших функцій якого є визначення потреб в особовому складі.

РОЗДІЛ 2

АВТОМАТИЗАЦІЯ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОГО ОБЛІКУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЄДИНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ПРИЗОВНИКІВ, ВІЙСЬКОВОЗОВОБОВ'ЯЗАНИХ ТА РЕЗЕРВІСТІВ

2.1. Організаційно-правові механізми функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів

Значимим для розвитку інформаційного суспільства стало прийняття нового Закону України «Про Національну програму інформатизації», потреба в якому була актуальною протягом довгих років. Важливо, що цей Закон визначив засади для подальшого впровадження цифрових технологій та розбудови інформаційного суспільства [41].

Статтею 65 Конституції України визначено, що одним із обов'язків громадян є захист Вітчизни, її територіальної цілісності та незалежності, що реалізується через проходження військової служби [42]. Відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» однією зі складових військового обов'язку є дотримання правил військового обліку [43].

У Стратегічному оборонному бюлетені України визначене завдання цифровізації процесів у сфері оборони та впровадження сучасних інформаційних технологій, для досягнення якого одним із заходів має стати цифровізація документів обліку особового складу. Окрім цього, для укомплектування Збройних Сил професійним особовим складом передбачається удосконалення системи військового обліку людських ресурсів [44].

Основним нормативно-правовим актом, що регулює питання організації та ведення військового обліку в Україні є нещодавно прийнята Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів».

Даний Порядок визначає військовий облік як одну зі складових мобілізаційної підготовки, що передбачає систематичну роботу державних та

місцевих органів, інших організацій щодо реєстрації, зберігання та аналізу доступних мобілізаційних ресурсів, реалізації виконання затверджених правил військового обліку та надання відомостей про наявні людські ресурси до відповідних державних органів.

Задля забезпечення виконання завдань військового обліку в Україні була утворена система військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів (далі – СВО). СВО є сукупністю узгоджених за визначеними цілями державних органів та інших установ, що здійснюють ведення військового обліку, зокрема й за допомогою інструментів автоматизації та певних реєстрів, інформаційних систем, баз даних тощо [45].

Для належної реалізації завдань, що ставить перед собою ведення та організація військового обліку, було створено Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів (далі – ЄДРПВР).

Так, відповідно до статті 34 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» відомості призовників, військовозобов'язаних та резервістів, які включає персонально-якісний облік, вносяться до ЄДРПВР. Ведення ж даного обліку є завданням відповідних територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки (далі – ТЦК та СП) [43].

Основні завдання, перелік органів виконавчої влади та відомостей, що вони передають для внесення до бази даних Реєстру, права та обов'язки призовників, військовозобов'язаних та резервістів, гарантії захисту їх персональних даних, засади, суб'єкти та форма ведення ЄДРПВР визначені Законом України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів».

Відповідно до нього ЄДРПВР є автоматизованою інформаційно-телекомунікаційною системою (далі – АІТС), основне завдання якої полягає у веденні військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів через збирання, обробку та зберігання відомостей про них; інформуванні громадян щодо питань, які стосуються військового обов'язку та належній реалізації комплектування військових формувань [46].

Процедури та особливості реалізації того, як збираються, обробляються, використовуються та зберігаються дані призовників, військовозобов'язаних та резервістів у ЄДРПВР визначені Наказом Міністерства оборони України «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів» [47].

Відповідно до Указу Президента України від 17.03.2014 р. № 303/2014 «Про часткову мобілізацію» [48] та Указу Президента України від 14.01.2015 № 15/2015 «Про часткову мобілізацію» [49] в Україні за ці два роки було проведено шість хвиль мобілізації. Дана ситуація продемонструвала гостру необхідність у вдосконаленні процесів ведення військового обліку. Саме з 2015 року й активізувались законодавчі ініціативи у цій сфері. Зокрема, у січні 2015 року Президент України доручив керівникам силових відомств створити Єдиний державний реєстр військовозобов'язаних та розробити відповідний закон [50].

Уже на той час окремі фахівці почали розглядати та досліджувати проблеми нормативно-правового забезпечення функціонування Реєстру, що могли виникнути під час реалізації створених положень. Так, у своїй праці «Нормативно-правове забезпечення створення та функціонування інформаційної автоматизованої системи військового обліку громадян України» Правдивець О. М. визначив низку питань, що мають врегульовуватись відповідно до завдань Реєстру, запропонував ряд пропозицій щодо правового забезпечення належної роботи Реєстру, визначив особливості інформаційного обміну між розпорядниками інформації тощо [51].

Для забезпечення цифровізації процесів військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів у 2019 році Наказом Міністерства оборони України була прийнята на постачання та введена в експлуатацію АІТС ЄДРПВР «Оберіг» [52].

Міноборони України в грудні 2021 року від Міністерства цифрової трансформації отримало більше тисячі комп'ютерів з АІТС «Оберіг», загальна вартість яких становила 40,1 млн грн [53]. Користувачами системи є ТЦК та СП, для операторів яких зазвичай проводиться навчання для можливості роботи на

автоматизованих робочих місцях. Методичні заняття передбачають формування облікових записів, внесення до них відповідних змін, верифікацію запитів від інших реєстрів, налаштування політики безпеки клієнтської частини тощо [54].

Так, важливими для підтримки належного функціонування ЄДРПВР є також і наступні акти: Наказ Генерального Штабу ЗСУ «Про затвердження Положення про службу захисту інформації автоматизованої інформаційно-аналітичної системи “Оберіг”» [55], «Про затвердження Інструкції з організаційного функціонування автоматизованої інформаційно-аналітичної системи “Оберіг”» [56], «Про затвердження Інструкції з організації та забезпечення безпеки криптографічного захисту інформації в інформаційно-аналітичній системі “Оберіг”» [57]. При цьому стандарти підготовки операторів ЄДРПВР визначені в Наказі командувача Сухопутних військ Збройних Сил України «Про затвердження Стандарту індивідуальної підготовки СТІ 049А. 045Л «Підготовка операторами Єдиного державного реєстру військовозобов’язаних» [58], а нормативи для їх оцінювання в Наказі командувача Сухопутних військ Збройних Сил України «Про затвердження доповнень до Збірника нормативів бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України 2002 року» [59].

Так, розглянуте нормативно-правове регулювання було структуроване на рис. 2.1.

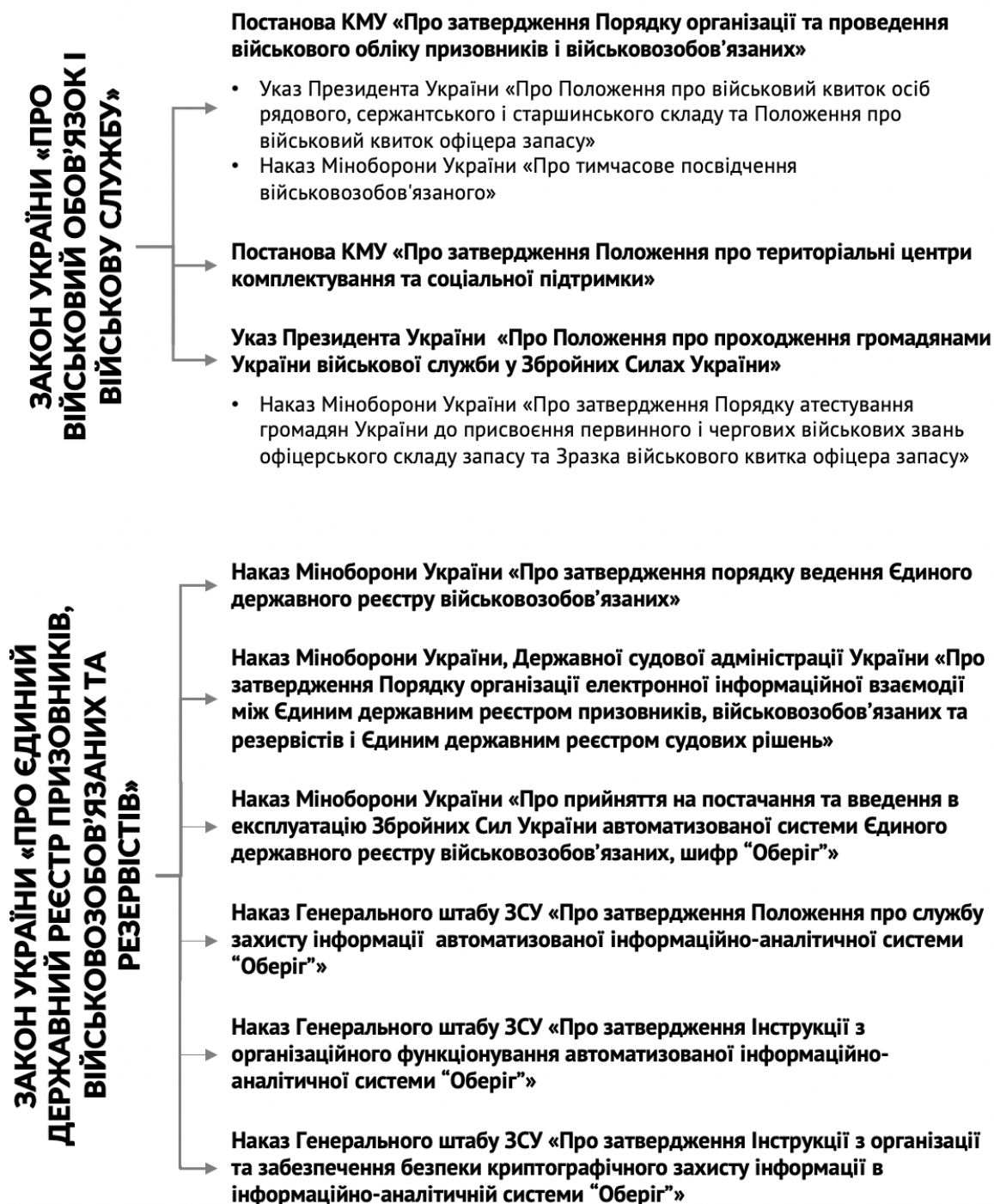

Рисунок 2.1 Нормативно-правове регулювання військового обліку людських ресурсів в Україні

2.2. Аналіз функціональних можливостей Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів

Одним із ключових чинників підвищення ефективності ведення військового обліку людських ресурсів є налагоджений обмін інформацією між

відповідними інформаційними ресурсами. Завдяки такому обміну забезпечується:

- централізований доступ до даних; це передбачає швидкий пошук необхідної інформації, що є цілісною та надійною;
- виявлення неузгодженості шляхом зіставлення даних з різних ресурсів та подальше їх усунення;
- розробка стратегічних планів щодо організації та покращення військового обліку на основі аналізу актуальних даних.

Законом України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» передбачена взаємодія між ЄДРПВР й іншими інформаційними системами, базами даних та реєстрами, організація якої покладається на Міністерство оборони України. Так, цей Закон визначає, що актуалізація даних може здійснюватися двома шляхами: в електронному режимі через обмін даними, а також у ручному режимі через заповнення відповідальною особою електронних облікових карток. Дана взаємодія повинна здійснюватися задля постійного забезпечення актуальності, повноти та достовірності даних призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

Після аналізу даного Закону у таблиці 2.1. було структуровано, які відомості та від яких виконавчих органів надаються органам ведення ЄДРПВР [46].

Таблиця 2.1. Державні органи та дані, які вони надають, до ЄДРПВР

Центральний орган виконавчої влади	Відповідний орган	Дані, що надаються
Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації актів цивільного стану	Міністерство юстиції України	ПІБ; дата та місце народження; дані про батьків, піклувальників, опікунів, дані про сімейний стан; дані щодо документів, які підтверджують смерть чи визнають особу безвісно відсутньою.
Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції	Державна міграційна служба	Стать; місце проживання та перебування; реквізити паспорта громадянина України та закордонного

		паспорта; дані про громадянство.
Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику	Державна податкова служба України	Дані про зайнятість та реєстраційний номер облікової картки платника податків.
Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону	Державна прикордонна служба України	Дані про дату виїзду за кордон та дату повернення в Україну.
Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки	Міністерство освіти і науки України	Дані про здобуту освіти та спеціальність.
Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я	Міністерство охорони здоров'я України	Дані про стан здоров'я, зокрема про наявність певної групи інвалідності задля встановлення придатності до військової служби особи.
Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері пенсійного забезпечення	Пенсійний фонд України	Дані про стан здоров'я, зокрема про наявність певної групи інвалідності.
Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує охорону прав та свобод людини	Національна поліція України	Дані щодо наявності судимості
	Офіс Генерального прокурора	Дані щодо притягнення до кримінальної відповідальності
	Державна судова адміністрація України	Дані щодо розгляду судом кримінальної справи, вирок, що набрав законної сили

Так, для належного та ефективного обміну інформацією між ЄДРПВР та визначеними центральними органами виконавчої влади мають бути розроблені відповідні нормативно-правові акти, які б регулювали дане питання. Однак ситуація дещо інша – такі акти майже відсутні.

Інформаційний обмін між визначеними суб'єктами почав набирати актуальності саме в правовій площині лише нещодавно. Так, у січні 2023 року набрав чинності Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження

Порядку організації електронної інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром призовників, військовозобов'язаних та резервістів і Єдиним державним реєстром судових рішень», що встановив механізми електронної взаємодії щодо обміну інформацією між Міноборони та Державною судовою адміністрацією України [60].

Однак невирішеним залишається питання щодо врегулювання електронної інформаційної взаємодії з іншими центральними органами виконавчої влади, зокрема й з держателями реєстрів та баз даних, які наразі не визначені в поточному законодавстві, хоча й існує така необхідність.

Окремі положеннями Постанови КМУ «Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів» визначили певні питання щодо інформаційної взаємодії ЄДРПВР з іншими реєстрами та інформаційними системами державних органів. Так, органи, що реєструють місце проживання осіб, дані щодо яких містяться в ЄДРПВР, можуть надсилати відомості щодо цієї реєстрації до нього через інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ. Також були встановлені окремі аспекти взаємодії між Єдиним державним веб-порталом електронних послуг та ЄДРПВР. Тепер, коли ЄДРПВР не містить певних відомостей про громадян, особа, якій це необхідно, може добровільно подати ці відомості для включення до ЄДРПВР під час формування декларації про місце проживання через Портал Дія. Тобто в найближчому майбутньому громадяни призовного віку зможуть передавати дані про себе до ТЦК та СП, зокрема про зміну місця проживання, через сервіс «Дія». Окрім цього, для забезпечення персонального військового обліку державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації будуть зобов'язані перевіряти в громадян України під час прийняття на роботу чи навчання наявність військово-облікового документа. Наголошується, що альтернативою паперового варіанту військово-облікових документів стане їх електронний формат, що буде реалізований завдяки мобільному застосунку Порталу Дія [45].

Все це можливо після того, як між вказаними ресурсами буде забезпечена інформаційна взаємодія. Наразі дані положення мають суто декларативний характер та потребують практичного закріплення.

Не менш важливим аспектом ефективного функціонування ЄДРПВР є якісне спеціальне програмне забезпечення. Про переваги розробки та подальшого супроводу спеціального програмного забезпечення для державних ресурсів силами самої держави свідчить багато факторів, головним з яких є подолання залежності від сторонніх акторів. Це зумовлено тим, що здебільшого розробниками програмного забезпечення для державних реєстрів та інших ресурсів є приватні компанії, що залежно від ситуації може бути як позитивним, так і негативним чинником. Так, серед інших переваг розробки та супроводу даного програмного забезпечення державними структурами можна виділити оптимізацію та оперативність цього процесу, економію значних ресурсів – передусім коштів, досягнення кінцевої мети, належний захист персональної інформації тощо. Все це стає можливим завдяки розумінню специфіки роботи державного сектору [61].

У Порядку ведення ЄДРПВР вказано, що за обслуговування спеціального програмного забезпечення Реєстру відповідальний уповноважений орган адміністрування Міністерства оборони України [47]. Це є хорошим рішенням з огляду на розглянуті переваги такого обслуговування. Проте в роботі цього забезпечення є й значні недоліки, основний з яких – застарілість. Через відсутність його оновлення з початку функціонування була накопичена значна кількість проблем, що з часом лише примножувались та прогресували. Це негативно вплинуло на оперативність обробки даних та їх актуалізації, інформаційну взаємодію ЄДРПВР з іншими системами, якість роботи персоналу та загалом на всю ефективність роботи Реєстру. Так, хоч і згаданий Порядок і передбачає обслуговування спеціального програмного забезпечення ЄДРПВР, однак його поточний стан свідчить про неналежне виконання цих положень.

Функціонал спеціального програмного забезпечення ЄДРПВР поділяється на окремі підсистеми: облік призовників; рядового, сержантського та

старшинського складу; офіцерів запасу та пенсіонерів Міністерства оборони України. Також з огляду на завдання, які ставить перед собою АІТС ЄДРПВР «Оберіг» дане програмне забезпечення містить декілька функціональних блоків, серед яких пошук відомостей, внесених до ЄДРПВР; додавання відомостей про особу до ЄДРПВР; службові звіти та оповіщення.

Окрім цього можна виділити два типи операторів спеціального програмного забезпечення ЄДРПВР:

- до першого типу належать оператори, що здійснюють пошук, перегляд військових облікових документів громадян, вносять та редагують їх дані, формують звіти та загалом відповідають за взяття чи зняття громадян з військового обліку (оператори ТЦК та СП, оператори уповноваженого органу Міністерства оборони);
- до другого типу належать оператори, які лише відповідно до своїх повноважень здійснюють пошук та перегляд військових облікових документів громадян, а також формують звіти за необхідності (оператори ОТЦК та СП, Генеральний штаб ЗСУ та оперативні командування) [56].

Одним з основоположних аспектів, що забезпечують ефективне функціонування АІТС ЄДРПВР «Оберіг» є також належна підготовка відповідальних за ведення та адміністрування Реєстру осіб. Так, Наказом Міноборони України «Про затвердження змін до переліків військово-облікових спеціальностей і штатних посад рядового, сержантського і старшинського складу і тарифних переліків посад вищезазначених військовослужбовців» у розділі «Спеціальності автоматизованих систем управління, обчислювальної та вимірювальної техніки» наявна спеціальність 601 Адміністрування автоматизованої системи єдиного державного реєстру військовозобов'язаних [62]. Це показово підтверджує важливість професійної підготовки персоналу для ведення АІТС.

Персонал АІТС ЄДРПВР «Оберіг» включає в себе операторів ТЦК та СП; адміністраторів ТЦК та СП, Міноборони України та оперативних командувань; користувачів ТЦК та СП й оперативних командувань.

Якісна підготовка персоналу органів ведення ЄДРПВР має включати ознайомлення відповідальних осіб з усіма нормативно-правовими актами, що регулюють питання ведення Реєстру; доведення до них ризику порушення конфіденційності й безпеки даних і супроводжуючої їх відповідальності, що обумовлюють необхідність здобуття знань про методи захисту інформації; здобуття навичок роботи з комп'ютерними системами задля розуміння архітектури систем, особливостей роботи з цифровими технологіями тощо; та набуття уміння вирішувати технічні проблеми.

Сама ж навчальна програма індивідуальної підготовки операторів ЄДРПВР зосереджується на більш технічних та спеціалізованих завданнях, які передбачають:

- *знання* щодо порядку взаємодії між операторами ЄДРПВР, функцій, будови, вимог розгортання клієнтської частини АІТС ЄДРПВР «Оберіг», послідовності дій налаштування спеціального програмного забезпечення та засобів криптографічного захисту, порядку здійснення аналізу даних в Реєстрі та їх використання тощо;
- *уміння* щодо забезпечення належного функціоналу АІТС ЄДРПВР «Оберіг»; реалізації дій, які надають доступ до облікових даних усіх типів облікових осіб, призовників, рядового, сержантського та старшинського складу, офіцерів запасу та пенсіонерів Міноборони тощо [58].

Після перейменування військових комісаріатів в ТЦК та СП разом і з назвою був змінений і функціонал даних структур. Так, збільшився й штат операторів, які б відповідали за адміністрування та ведення ЄДРПВР, а, отже, і потреба в їх навчанні. Цю потребу підсилює й той факт, що функціонал та тонкощі ведення ЄДРПВР можуть періодично змінюватись, враховуючи прийняття нових правових норм, зокрема щодо взаємодії Реєстру з іншими базами даних та ресурсами, а також внесення змін до вже існуючих. При цьому доступ працівників відповідних органів до АІТС ЄДРПВР «Оберіг» надається лише після отримання свідоцтва, яке б підтверджувало проходження курсів підготовки. Усі ці фактори зумовлюють поточну необхідність наявності

достатньої кількості місць, які б забезпечували підготовку нового та професійну перепідготовку працюючого персоналу. Задоволення даної потреби могло б:

- вирішити проблему недостатньої кількості підготовлених фахівців для ведення ЄДРПВР;
- допомогти уникнути помилок та недоліків персоналу в роботі з ЄДРПВР, що вимагає високо професіоналізму та рівня знань. Кваліфікований персонал зможе налагодити ефективну роботу Реєстру та забезпечити одну з найважливіших складових – захист конфіденційної інформації;
- забезпечити безперебійну роботу ЄДРПВР завдяки належній підготовці персоналу, що швидко адаптується до нових технологій, законодавчих змін та інших факторів.

Серед інших проблем варто виділити перевищення показника середнього напруження до відмови технічного обладнання АІТС ЄДРПВР «Оберіг», що свідчить про його зношення та перешкоджає належній організації інформаційної взаємодії з іншими системами. Незадовільний стан чинної інфраструктури також підвищує ризик перенавантаження системи, що в подальшому може призвести до втрати даних.

Також наявні проблеми з актуальністю, достовірністю та повнотою даних, що заносяться до АІТС ЄДРПВР «Оберіг». Вони передусім зумовлені попередніми розглянутими проблемами, а саме: незадовільним станом технічної інфраструктури, недостатньою кількістю підготовленого персоналу, відсутністю нормативно-правових актів, які б визначали механізми інформаційної взаємодії між установленими суб'єктами, а також проблемами щодо неналежної інфраструктури ТЦК та СП, зокрема й технічної, що не завжди відповідає завданням, прописаним в нормативних актах.

2.3. Кращі зарубіжні практики впровадження автоматизації процесів ведення військового обліку людських ресурсів: досвід налагодження інформаційної взаємодії

Впровадження автоматизації систем військового обліку людських ресурсів стає все більш актуальним у різних країнах у зв'язку з необхідністю ефективного та надійного ведення цих процесів. Завжди військовий облік вимагав значних зусиль і ресурсів, оскільки включав в себе обробку великих обсягів даних, зберігання та оновлення інформації про багатьох осіб. Однак завдяки впровадженню сучасних інформаційних технологій, країни по всьому світу вдосконалюють свої системи військового обліку шляхом автоматизації.

Автоматизація систем військового обліку людських ресурсів має на меті спростити процеси збору, зберігання та обробки інформації, а також підвищити точність та швидкість доступу до неї. Вона може включати в себе використання електронних баз даних, автоматичне внесення інформації, інтеграцію з іншими системами та застосування аналітичних інструментів для підтримки прийняття рішень.

Держави, які впроваджують автоматизовані системи військового обліку, отримують ряд переваг. Передусім це зменшує ймовірність помилок і ускладнень, пов'язаних з ручним введенням та обробкою даних. Крім того, це дозволяє ефективніше планувати та координувати дії з призовом, мобілізацією та управлінням резервістами, що є важливими аспектами національної безпеки.

Загальний підхід до автоматизації системи військового обліку може відрізнятися в різних країнах залежно від їх особливостей та потреб. Попри різні підходи, автоматизація систем військового обліку у будь-якому випадку допомагає країнам покращити свої військові процеси та забезпечити ефективне управління людськими ресурсами.

2.3.1. Досвід США: Selective Service System

Близько 30 років тому в документі під назвою «Оцифрування та сучасне поле бою» (Digitization and the modern battlefield) Асоціація армії США (Association of the U.S. Army) визначила ключову роль цифрового зв'язку в концепції армії та повністю інтегрованих операцій на сучасному полі бою.

Оцифрування збільшить обсяг, швидкість і точність радіопередач. Цифровізація поля бою вважалась головним примножувачем бойових дій у веденні війни в епоху меншої армії та скорочення ресурсів. Так, перехід на цифровий зв'язок був обов'язковим, якщо армія хотіла зберегти технологічну перевагу на майбутніх полях битв. Тобто ще в ті часи в поєднанні з супутниковим зв'язком оцифрування переосмислювало глибину та ширину поля бою [63].

Інформаційні технології є основою сьогоденного сучасного поля бою і навіть важливішими в умовах безпеки, що постійно змінюються. Щоб започаткувати цифрову модернізацію, головний інформаційний директор Міністерства оборони впровадив Стратегію цифрової модернізації (Digital Modernization Strategy), яка базується на чотирьох стовпах модернізації: хмарних технологіях; штучному інтелекті; командуванні, контролю і зв'язку (command, control and communications, C3); кібербезпеці [64].

Стратегія цифрової модернізації Міністерства оборони узгоджується з іншими нормативно-правовими актами Міністерства та відповідає їх положенням, включаючи Президентську стратегію національної безпеки (President's National Security Strategy, NSS), Стратегію національної оборони Міністерства (Department's National Defense Strategy, NDS), Національний бізнес-план оборонних операцій (National Defense Business Operations Plan, NDBOP), Кіберстратегію Міністерства оборони (DoD Cyber Strategy), Керівництво з оборонного планування (Defense Planning Guidance, DPG) та інші (рис. 2.2.).

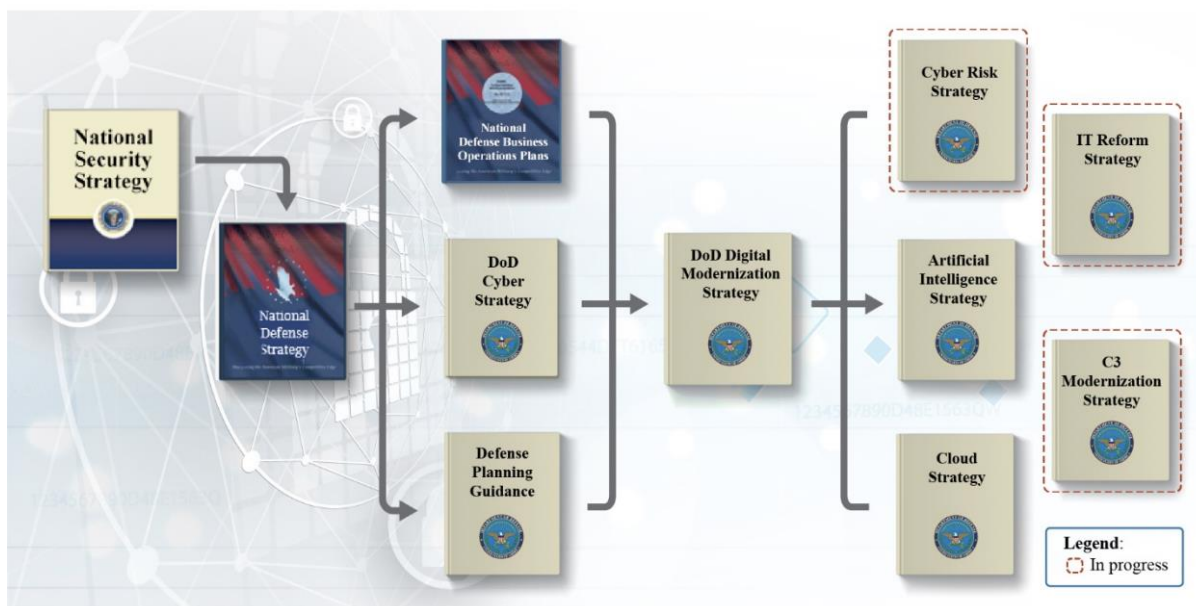

Рисунок 2.2. Відповідність Стратегії національним інструкціям і рекомендаціям Міністерства оборони [64]

Закон про призов на військову службу (Military Selective Service Act, MSSA) надає федеральному уряду законні повноваження підтримувати Систему призовної служби (Selective Service System, далі – SSS) як незалежне федеральне агентство, відповідальне за призов чоловіків відповідного віку на службу в Збройні сили Сполучених Штатів [65].

За MSSA призову підлягають чоловіки віком від 18 до 26 років, які є громадянами або резидентами Сполучених Штатів; усі вони зобов'язані зареєструватися в SSS. Від жінок у Сполучених Штатах на законодавчому рівні ніколи не вимагалася реєстрація для призову, однак це питання досить часто було предметом дискусій чиновників. Чоловіки, які не зареєструються в системі, можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності та втратити право на певні можливості працевлаштування на федеральному рівні й пільги на освіту, а також відмову в отриманні дозволу безпеки. Іммігранти з документами або без документів, які не зареєструвалися, можуть не мати змоги отримати громадянство Сполучених Штатів. Хоча фізичні особи все ще можуть реєструватися в поштових відділеннях США, SSS забезпечує високий рівень відповідності системі автоматичної електронної реєстрації, яка підтримується законодавством штату та міжвідомчою співпрацею [66].

Майже всі реєстрації Selective Service здійснюються в електронному вигляді; однак реєстрацію також можна здійснити в поштових відділеннях США та шляхом подання паперових реєстраційних документів. У сорок одному штаті діє законодавство про водійські права, яке передбачає автоматичну реєстрацію в Selective Service під час отримання водійських прав. У 2021 році 52,1% усіх реєстрацій було проведено в електронному вигляді відповідно до вимог законодавства щодо водійських прав (driver's license legislation, DLL). Окрім цього, у співпраці зі Службою громадянства та імміграції США (U.S. Citizenship and Immigration Services, USCIS) іммігранти-чоловіки призовного віку, які прийняті на постійне проживання в США, реєструються автоматично. SSS має чинні відносини обміну даними з Міністерством оборони щодо нових призовів і Міністерством праці щодо заявників відповідно до Закону про робочу силу та інноваційні можливості (Workforce and Innovation Opportunity Act) [67].

Міністерство освіти також обмінюється даними з SSS. Форма федеральної заявки на допомогу студентам (The Federal Application for Student Aid, FAFSA) містить прапорець «zareєструвати мене» для тих, хто ще не zareєструвався в Selective Service. Це дозволяє SSS автоматично реєструвати цих осіб. У 2021 році приблизно 19,3% даних електронних реєстрантів надійшло від Міністерства освіти у рамках процесу подання заявки на отримання допомоги студентам Pell Grant (рис. 2.3.), [68, с. 6].

Electronic Registration Sources

Note: The percentage totals in this pie chart may be +/- 1 due to rounding.

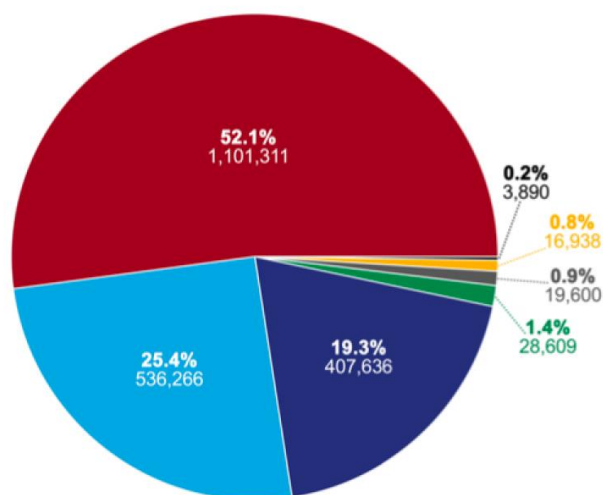
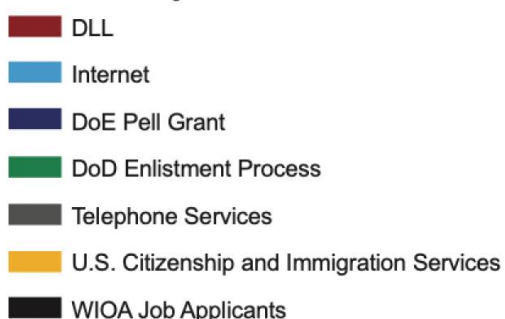

Рисунок 2.3. Джерела електронної реєстрації в Selective Service System [68]

Конгрес виділяє кошти на SSS через Закон про фінансові послуги та державні асигнування (Financial Services and General Government Appropriations Act) [69]. На 2020 рік Конгрес виділив 27,1 млн доларів, на 2021 – 26 млн доларів, на 2022 – 27,6 млн доларів, на 2023 – 29,7 млн доларів. Так, в останні роки спостерігається тенденція збільшення асигнувань на SSS. Наразі майже 60% річного бюджету агентства йде на витрати на персонал, у тому числі на оплату праці та пільги цивільним особам та підтримку військових офіцерів запасу [70, с. 1].

Агентство зберігає дані реєстрантів до досягнення ними 85-річчя в Центрі керування даними (Data Management Center). У Центрі працює близько 48 штатних працівників. Метою зберігання даних протягом такого періоду часу є надання можливості SSS перевірити, чи зареєстровані у системі чоловіки, які подають заявку на певну державну роботу чи пільги. За даними SSS, ця база даних містить понад 92 млн записів і збільшується на 2-2,5 мільйона записів щороку [68, с. 8].

Інформація, що міститься в цій базі даних, включає повне ім'я реєстранта, дату народження, адресу, місто, штат, поштовий індекс і номер соціального страхування. У 2018 році, визнаючи потребу в цифровій і мобільній інформації, SSS почав збирати електронні адреси та номери телефонів. SSS також підтримує «Систему інвентаризації підозрюваних порушників» (Suspected Violator Inventory System), яка містить дані про незареєстрованих осіб, отримані SSS через угоди про обмін даними. SSS використовує інформацію з цього списку, щоб зв'язатися з окремими особами та нагадати їм про їхній обов'язок зареєструватися [66].

В останні роки Агентство активно модернізує інформаційні технології задля досягнення відповідності стандартам 21-го століття та для виконання своєї місії у будь-який час і у будь-якому місці за допомогою найсучасніших, безпечних та гнучких ІТ-рішень. Наразі основним завданням Агентства є постійне вдосконалення його робочих процесів завдяки впровадженню якісних ІТ-послуг і підтримки клієнтів. Задля реалізації цієї підтримки воно активно

розвиває інтелектуальні хмарні рішення, що забезпечують надійну безпеку, вищу пропускну здатність, стійкість послуг та більшу точність обробки реєстрації. Так, Агентство почало дуже активно розширювати свою присутність у соціальних мережах – воно активно поширює інформацію задля ознайомлення чоловіків призовного віку з важливістю реєстрації в системі та відповідальністю, що слідує за відмовою від цієї реєстрації.

У 2023 році серед стратегічних цілей SSS було виконання програм покращення реєстрації, щоб підвищити її рівень та якість; пріоритет впровадженню ІТ-технологій та вдосконаленню кібербезпеки; підтримка інструментів дистанційної роботи тощо [70, с. 1-2].

Більша частина реєстрації та обміну даними автоматизована. SSS здійснює обмін даними з іншими державними установами, включаючи Міністерство праці, Міністерство освіти, Міністерство оборони тощо. Інформація, отримана SSS від цих установ, зіставляється з існуючими даними, і якщо запису немає, створюється такий.

Щороку SSS надає Бюро перепису населення США (U.S. Census Bureau) імена, адреси та номери соціального страхування осіб призовного віку для їх програми оцінки між переписами населення. Бюро зберігає ці дані протягом двох років. Щороку SSS також надсилає Міністерству юстиції список осіб, які повинні були зареєструватися, але не змогли цього зробити. Так, SSS оновлює адреси у своїй базі даних, використовуючи інформацію від інших агенцій і інформацію, яку самостійно повідомляють окремі особи [68, с. 7-8].

2.3.2. Досвід Фінляндії: Реєстр призовників

У Фінляндії Законом «Про військовий обов’язок» (Värnpliktslag) передбачено, що захист Вітчизни є обов’язком громадян країни, виконання якого полягає в проходженні строкової служби в Збройних силах [71]. Військовозобов’язаними у Фінляндії є чоловіки віком від 18 до 60 років. Військова служба жінок є добровільною та регулюється Законом «Про

добровільну військову службу жінок» (Lag om frivillig militärtjänst för kvinnor) [72]. Метою строкової служби є здобуття призовниками необхідних знань та підготовки для належного виконання завдань оборони держави у разі військових дій. Відповідальними за виконання поставлених завдань призову є Міністерство оборони, Генеральний штаб та штаби різних видів Збройних сил Фінляндії.

У Законі «Про обробку персональних даних в Силах оборони» (Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa) наведений перелік реєстрів Сил оборони, який включає: Реєстр призовників, Реєстр паспортів, Реєстр ліцензійних та контрольних питань територіального контролю, Реєстр військової юстиції, Реєстр воєнної розвідки та Реєстр інформації з питань безпеки [73].

Відповідно до цього Закону серед основних завдань Реєстру призовників (Asevelvollisrekisteri) наводяться наступні: визначення придатних чоловіків та призначення їх на службу; планування та прийняття відповідних мір у разі надзвичайних ситуацій; планування та організація підготовки осіб до служби; просування по службі таких осіб та їх нагородження.

До Реєстру вносяться наступні персональні дані: ідентифікаційний персональний номер; зразок ДНК; фотографія, жетон та інша ідентифікаційна інформація; контактні дані; дані про місце проживання та громадянство; дані про службу, військову підготовку та військове звання; інформація про цивільну освіту та водійські права; відомості про стан здоров'я; відомості про компетентність та придатність особи, які можуть вплинути на її призначення та проходження служби; відомості, необхідні для практичної організації служби; відомості про стягнення та дисциплінарні санкції; відомості про сімейний стан, контактні дані близьких родичів; інформація про недієздатність, інвалідність та опікунство; інформація про проїзні документи; інформація про смерть або оголошення особи померлою.

Даним Законом також передбачений інформаційний обмін між визначеними реєстрами, зокрема й Реєстром призовників, та іншими суб'єктами. Так, Сили оборони можуть надавати персональні дані з реєстрів іншим органам влади та суб'єктам, що виконують публічні управлінські завдання. Усе це

здійснюється через надання технічного доступу або у вигляді набору даних наступним суб'єктам:

- органу державної влади, що реалізує політику у сфері охорони державного кордону;
- органу державної влади, що займається охороною громадського порядку;
- органу державної влади, що реалізує політику у сфері митної справи;
- органу державної влади, що реалізує політику у сфері;
- органу державної влади, що реалізує політику у сфері зовнішніх відносин;
- органу державної влади, що реалізує політику у сфері внутрішніх справ;
- органу державної влади, що реалізує політику у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій;
- органу державної влади, що реалізує політику у сфері державної служби;
- органу державної влади, що реалізує політику у сфері міграції;
- органу державної влади, що реалізує політику у сфері транспорту і зв'язку;
- судам та органам прокуратури;
- Інституту соціального страхування;
- місцевому магістрату;
- командувачу місій з врегулювання кризових ситуацій;
- Асоціації підготовки з питань національної оборони;
- закладам вищої та професійної (професійно-технічної освіти).

Крім того, Сили оборони можуть передавати: будь-якій владі, органу або особі інформацію про військове звання з метою нагородження відзнакою або іншою нагородою; роботодавцю особи, яка перебуває або перебувала на службі, інформацію про дату припинення служби, якщо роботодавець доведе, що трудові або службові відносини є дійсними; інформацію, необхідну органу державної влади, громаді або приватній особі для запобігання значній небезпеці для життя, здоров'я чи свободи або значній шкоді навколишньому середовищу, майну чи активам.

При цьому Сили оборони мають право отримувати необхідні для ведення Реєстру призовників дані безкоштовно або за плату, що базується на вартості вилучення даних, від визначеного кола суб'єктів:

- Інформаційної системи населення (загальнонаціональний реєстр, який містить визначену законодавством інформацію про громадян Фінляндії, майно, будівлі та квартири) ;
- соціальних служб;
- Реєстру штрафів, органів прокуратури, судів;
- органу державної влади, що реалізує політику у сфері державної служби;
- органу державної влади, що реалізує політику у сфері міграції;
- органів державної влади, що реалізують політику у сфері соціального забезпечення або охорони здоров'я;
- установ соціального страхування;
- органу державної влади, що реалізує політику у сфері транспорту і зв'язку;
- органу державної влади, що займається охороною громадського порядку, органу, що реалізує політику у сфері митної справи та охорони державного кордону.

Важливо, що при прийнятті рішення щодо обміну персональними даними враховуються обмеження, встановлені законодавством, характер даних, що підлягають розголошенню, а також важливість розкриття для захисту персональних даних і прав суб'єкта даних. Обмін персональними даними, що підлягають передачі, здійснюється лише у відповідних випадках та визначених законодавством цілях.

Висновки до розділу 2

Отже, в українському законодавстві наявні низка нормативно-правових документів, які визначають засади та необхідність впровадження цифрових технологій у сектор оборони. Окрім цього, наявна також і достатня законодавча база, що регулює процеси ведення військового обліку призовників,

військовозобов'язаних та резервістів. Серед цієї бази значна увага приділяється організаційним механізмам функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів, що відповідає за ведення військового обліку людських ресурсів через збирання, обробку та зберігання відомостей про них.

Основним чинником підвищення ефективності ведення військового обліку людських ресурсів є налагоджений обмін інформацією між відповідними інформаційними ресурсами, що забезпечує низку переваг. Серед інших важливих складових забезпечення ефективності функціонування ЄДРПВР є якісне спеціальне програмне забезпечення, належна підготовка відповідальних за ведення та адміністрування Реєстру осіб, справне технічне обладнання тощо. Наразі поточний стан усіх цих складових не є повністю задовільним та потребує додаткового втручання для налагодження окремих процесів.

Зі свого боку зарубіжний досвід впровадження автоматизації процесів ведення військового обліку людських ресурсів демонструє, що передові країни при розробці та вдосконаленні даних процесів найбільше акцентують увагу саме на інформаційній взаємодії систем, які їх забезпечують. Так, розробка механізмів електронної взаємодії між суб'єктами, які володіють будь-якою потрібною для належного ведення військового обліку інформацією, має стати пріоритетом і для України.

РОЗДІЛ 3

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ ПРІОРИТЕТ ПОДАЛЬШОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЦЕСІВ ВЕДЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ОБЛІКУ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ

3.1. Напрямки удосконалення функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів

Створення ЄДРПВР з самого початку супроводжувалось значними труднощами. Так, доручення Президента України щодо формування ЄДРПВР було надане керівникам силових відомств на нараді ще в січні 2015 року, а прийняття Закону України «Про Єдиний державний реєстр військовозобов'язаних» мало відбутись до кінця цього ж року. Однак даний Закон був прийнятий лише в 2017 році, а ще через два роки Наказом Міністерства оборони України була прийнята на постачання та введена в експлуатацію АІТС ЄДРПВР «Оберіг». Хоч процес створення ЄДРПВР й затягнувся на роки, це ніяк не свідчить про раціональне співвідношення часу та якості. Формування Реєстру відбувається й дотепер, що зумовлює необхідність упровадження нових організаційних механізмів та удосконалення наявних.

Одним з етапів, що передбачають ефективну цифровізацію ведення військового обліку, є створення електронних військово-облікових документів. У Розпорядженні КМУ «Деякі питання цифрової трансформації» серед пріоритетних завдань цифрової трансформації на період до 2023 року було «запровадження електронного військового квитка та отримання інших електронних військово-облікових документів» [74].

Оскільки Постановою КМУ «Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних» була встановлена можливість використовувати Портал Дія для ведення військового обліку, це уможлиблює й розробку електронних військово-облікових документів

завдяки Порталу. Про інтеграцію таких документів у застосунок «Дія» вже неодноразово згадувалось в Міністерстві цифрової трансформації [75].

Окрім цього, ще в 2020 році тодішній міністр оборони Андрій Загороднюк анонсував створення до кінця року електронного військового квитка, розповсюдження якого могло тривати ще близько року. Також міністр оголосив, що його команда працює над рядом інших питань щодо електронного документообігу [76]. Проте це так і не було реалізовано. В одному з останніх інтерв'ю керівника з розвитку електронних послуг Міністерства цифрової трансформації Мстислава Баніка він заявив, що розробка військового квитка все ж планується, однак її терміни є невідомими, оскільки наразі це не нагальне завдання [77].

Так, питання впровадження електронних військово-облікових документів залишається досі відкритим та потребує окремого регулювання. Передусім Міністерству оборони та Міністерству цифрової трансформації потрібно спільно розробити відповідні механізми, прописані в окремому нормативно-правовому акті, які б організовували взаємодію інформаційних ресурсів обох відомств щодо запровадження електронного військового квитка. Так, досвід та засади створення електронного паспорту та посвідчення водія Міністерства цифрової трансформації можуть бути спроектовані й на створення відповідних електронних військово-облікових документів.

Також у таких нормативно-правових актах, як Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Порядку атестування громадян України до присвоєння первинного і чергових військових звань офіцерського складу запасу та Зразка військового квитка офіцера запасу» [78], Указ Президента України «Про Положення про військовий квиток осіб рядового, сержантського і старшинського складу та Положення про військовий квиток офіцера запасу» [79], Наказ Міністерства оборони України «Про тимчасове посвідчення військовозобов'язаного» [80] та інші має бути визначена форма електронних військово-облікових документів.

Упровадження електронних військово-облікових документів дозволить:

- значно прискорити обробку і обмін інформацією. Електронні документи можуть бути швидко створені, переглянуті, редаговані та передані, що сприятиме збільшенню продуктивності та зменшенню часу, потрібного для виконання адміністративних процедур;
- зменшити кількість паперової роботи та пов'язаних з нею бюрократичних процедур. Це також дозволить скоротити витрати на зберігання, обробку та передачу документів, а також покращить точність та доступність інформації.
- захистити документи за допомогою сучасних технологій шифрування та аутентифікації, що забезпечить вищий рівень захисту від несанкціонованого доступу. Це особливо необхідно для збереження секретності військових даних;
- інтеграцію документів з іншими системами. Це сприятиме автоматизації та оптимізації процесів управління силами оборони.

Як було визначено, однією з найбільших проблем ЄДРПВР залишається його застаріле спеціальне програмне забезпечення, що зумовлює низку інших проблем та негативно впливає на ефективність роботи Реєстру загалом. Так, наразі перед керівництвом Міністерства оборони має стояти нагальне завдання модернізацій та встановлення належного рівня обслуговування ЄДРПВР, що потребує додаткових асигнувань.

Удосконалення роботи спеціального програмного забезпечення у його поточному стані може передбачити наступне:

- розширення функціоналу: удосконалення функціональних можливостей програмного забезпечення гарантуватиме повноту та зручність ведення обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів. Це може включати додавання нових вкладок та полів, які містять дані осіб, до їх облікових карток; зміну форми цих карток; надання доступу РТЦК та СП до інформації по власним відділам; розширення та перегляд прав доступу персоналу відповідно до їх функціональних обов'язків тощо;

- покращення інтерфейсу системи: оптимізація інтерфейсу програмного забезпечення полегшить його використання користувачами. Це може включати впровадження зручних інтерактивних елементів, покращення читабельності цих елементів, візуалізацію даних, інтуїтивно зрозумілу навігацію зі спадними списками, простоту та ефективність у взаємодії з системою, що міститиме технічні параметри тощо;
- забезпечення безпеки даних: застосування сучасних методів шифрування та захисту даних забезпечить конфіденційність, цілісність та доступність інформації. Важливо впроваджувати механізми аутентифікації, авторизації та моніторингу доступу до даних, щоб запобігти несанкціонованому доступу та зловживанню;
- покращення аналітичних та звітних можливостей: розширення можливостей програмного забезпечення для аналізу та звітності щодо даних про призовників, військовозобов'язаних та резервістів дозволить проводити аналіз статистичних даних, формувати звіти та прогнозувати потреби в резерві;
- інтеграцію з іншими системами: забезпечення сумісності та інтеграції програмного забезпечення з іншими військовими та адміністративними системами спростить обмін даними та забезпечить єдину точку доступу до інформації про призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

Так, основною складовою покращення роботи ЄДРПВР має стати постійне оновлення та підтримка його спеціального програмного забезпечення, що дозволить системно ліквідовувати помилки та покращувати його функціональні можливості.

Для належного функціонування спеціального програмного забезпечення ЄДРПВР не менш важливим чинником є рівень підготовки персоналу, що його обслуговує. Після розширення штату операторів ТЦК та СП гостро постала проблема їх комплектації професійними кадрами. Ситуацію погіршує ще й той факт, що місць, де готують відповідних фахівців, у державі дуже мало.

Для вирішення цієї проблеми може бути реалізовано комплектування ТЦК та СП операторами через призов військовозобов'язаних на службу в самі центри. Ще одним можливим рішенням є підготовка відповідних кадрів на місцях, здійснена на базі окремих військових частин чи науково-освітніх установ.

Інша проблема полягає в якості підготовки та подальшої роботи персоналу ЄДРПВР. Так, важливо паралельно з вдосконаленням функціоналу Реєстру й вносити відповідні зміни до стандартів підготовки як його операторів, так і адміністраторів. Потрібно також приділяти більше уваги перепідготовці вже наявних фахівців. Така потреба має бути задоволена після кожного етапу модернізації спеціального програмного забезпечення.

Серед інших аспектів вдосконалення підготовки персоналу ЄДРПВР можна виділити:

- розробку інструкцій, посібників та стандартів роботи для персоналу, які чітко описують процедури та вимоги до роботи в реєстрі. Це сприятиме однаковому розумінню процесів та забезпечить єдність підходу до виконання завдань;
- здійснення систематичного моніторингу та оцінки роботи персоналу з метою виявлення потреб у покращенні та надання необхідної підтримки. Сюди можна віднести проведення періодичних оцінок компетенцій, аналізу якості роботи тощо;
- використання сучасних інформаційних технологій навчання, зокрема проведення вебінарів, відеоуроків тощо. Важливо вжити заходів для захисту службової інформації під час використання технологій навчання. Це може включати шифрування даних, контроль доступу до навчального матеріалу, моніторинг активності присутніх осіб тощо;
- створення механізмів для ефективної комунікації та співпраці між співробітниками реєстру, що може передбачати використання внутрішніх комунікаційних засобів, проведення регулярних нарад та обмін досвідом.

Показовим для удосконалення процесів ведення військового обліку людських ресурсів в Україні є також напрацювання зарубіжних держав у цій сфері.

У випадку з Selective Service System існує окреме агентство, відповідальне за проведення й забезпечення призову на військову службу в США. При цьому в Україні організація призову покладається на державні адміністрації (виконавчі органи міських рад) у взаємодії з ТЦК та СП, а саме забезпечення виконання військового обов'язку є одним із завдань Міністерства оборони України.

Головною особливістю Selective Service System є те, що реєстрація чоловіків призовного віку здійснюється переважно через електронну систему. Лише незначна кількість подач документів для реєстрації здійснюється через поштові відділення. В Україні ж хоч і наявний Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів, однак системи, яка б дозволяла чоловікам самостійно вносити дані до цього реєстру в електронному форматі, немає, така перспектива навіть не розглядається. Майже ніякої взаємодії онлайн у даних процесах законодавством не було передбачено. Однак, як вже зазначалось вище, нещодавно прийняті нормативно-правові акти все ж уможливили певні зміни, що мають стати основою для подальшої цифровізації цієї сфери.

Досвід Selective Service System може відкрити для України важливість покладення функцій проведення та реалізації призову в державі на окрему структуру. Поряд з цим практика демонструє ефективність ведення обліку призовників через електронну систему реєстрації. Так, для Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів можна визначити подальші перспективи внесення до них даних громадянами України самостійно в електронному форматі.

Однак найбільшій уваги потребує практика взаємодії з іншими державними установами та ресурсами Selective Service System у США та Реєстру призовників у Фінляндії.

Більше половини всіх випадків реєстрації в Selective Service System були внесені в цю систему під час отримання чоловіками водійських прав. Агентству було достатньо лише встановити зв'язки з відповідальними за ці процеси органами й вони удвічі спростили собі роботу. В Україні вже реалізована практика з цифровізації водійських прав у застосунку «Дія». Враховуючи цю практику та досвід США щодо реєстрації в системі обліку призовників через отримання водійських прав, Україна може виробити свої механізми такої реєстрації, адаптовані під її контекст. Разом з цим значну частку зареєстрованих осіб складають студенти, дані про яких було передані системі через співпрацю з Міністерством освіти США. Тобто частково успіх Selective Service System можна аргументувати його підходом до обміну даних з іншими державними установами.

У випадку з Реєстром призовників у Фінляндії всі процеси інформаційної взаємодії Реєстру з іншими суб'єктами чітко прописані в Законі «Про обробку персональних даних в Силах оборони». Цей Закон визначає перелік суб'єктів, яким Реєстр може передавати наявні в ньому дані, а також від яких він може їх отримувати. Так, у табл. 3.1. зіставлено дані щодо суб'єктів, які передають відомості до ЄДРПВР та Реєстру призовників.

Таблиця 3.1. Зіставлення державних органів, що надають визначені відомості до Реєстру призовників у Фінляндії та ЄДРПВР в Україні

Суб'єкти, які надають відомості ЄДРПВР	Суб'єкти, які надають відомості Реєстру призовників
Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації актів цивільного стану	Інформаційна система населення (загальнонаціональний реєстр, який містить визначену законодавством інформацію про громадян Фінляндії, майно, будівлі та квартири)
Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції	Орган державної влади, що реалізує політику у сфері міграції
Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону	Орган державної влади, що реалізує політику у сфері охорони державного кордону
Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я	Орган державної влади, що реалізують політику у сфері охорони здоров'я

Пенсійний фонд України	Орган державної влади, що реалізує політику у сфері соціального забезпечення та установи соціального страхування
Офіс Генерального прокурора	Органи прокуратури, Реєстр штрафів
Державна судова адміністрація України	Суди
Національна поліція України	Орган державної влади, що займається охороною громадського порядку
Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику	
Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки	
	Орган державної влади, що реалізує політику у сфері митної справи
	Орган державної влади, що реалізує політику у сфері державної служби
	Орган державної влади, що реалізує політику у сфері транспорту і зв'язку

Хоч в Україні останнім часом були впровадженні певні законодавчі ініціативи щодо взаємодії та обміну даними між визначеними суб'єктами та інформаційними ресурсами, однак це лише незначний крок до налагодження ефективної взаємодії на постійній основі.

Так, одним із першочергових завдань налагодження інформаційного обміну між ЄДРПВР та іншими суб'єктами є розробка та прийняття нормативно-правових актів, які б встановлювали механізми взаємодії між ЄДРПВР та визначеними Законом України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» суб'єктами. Наразі прийнято лише один такий акт, який встановлює порядок організації електронної інформаційної взаємодії між ЄДРПВР і Єдиним державним реєстром судових рішень, що набрав чинності лише на початку поточного року. Однак існує необхідність у розробці подібних актів для всіх інших суб'єктів. Особливу увагу варто приділити порядку інформаційного обміну між Міністерством оборони та Міністерством цифрової трансформації України, враховуючи уже передбачену Постановою КМУ «Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних» взаємодію між інформаційними ресурсами обох структур.

Окрім цього, враховуючи порівняння суб'єктів у табл. 3.1., які надають відомості до ЄДРПВР та Реєстру призовників у Фінляндії, доцільно включити до таких суб'єктів також і Національне агентство з питань державної служби, Міністерство закордонних справ, Національне агентство з питань запобігання корупції та Державну митну службу. Також до переліку відомостей варто додати наявність водійського посвідчення задля подальшого підвищення якості комплектування сил оборони.

Усі перераховані зміни здатні усунути найбільшу загрозу ефективному функціонуванню ЄДРПВР, що полягає в неповноті, неактуальності та недостовірності вміщуваних даних.

3.2. Порядок інформаційної взаємодії між органами місцевого самоврядування, закладами освіти та органами ведення Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів: проблеми та перспективи розвитку

Постановою КМУ «Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів» визначено, що «з метою забезпечення персонально-первинного військового обліку виконавчі органи сільських, селищних, міських рад здійснюють подання до районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів СБУ, підрозділів Служби зовнішньої розвідки на їх вимогу відомостей щодо призовників, військовозобов'язаних та резервістів, військовий облік яких вони ведуть» [45].

Постановою КМУ «Про затвердження Положення про територіальні центри комплектування та соціальної підтримки» визначено, що «територіальні центри комплектування та соціальної підтримки відповідно до покладених на них завдань взаємодіють з місцевими держадміністраціями, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування з питань військового обліку

призовників, військовозобов'язаних та резервістів, бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час» [81].

Відповідно до цих положень було поставлено завдання з'ясувати порядок обміну інформацією між органами місцевого самоврядування, представленими міськими радами, та органами ведення ЄДРПВР, представленими ТЦК та СП. Окрім цього, завдання передбачало дослідження даного обміну безпосередньо між самими ТЦК та СП, а також між ними й закладами освіти.

Для реалізації поставлених завдань відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» [82] були сформовані запити на отримання публічної інформації до визначених суб'єктів.

Так, міські ради були репрезентовані Житомирською міською радою, Київською міською радою, Вінницькою міською радою, Луцькою міською радою, Сумською міською радою, Ніжинською міською радою, Коростишівською міською радою, Кам'янською міською радою та Бориспільською міською радою.

Запит на отримання публічної інформації до цих суб'єктів відповідно до підпункту 9 пункту 24 Постанови КМУ «Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів» містив прохання надати порядок обміну інформацією між визначеною міською радою та ТЦК та СП, а також прохання деталізувати порядок здійснення вище згаданого подання до визначеного ТЦК та СП відомостей щодо призовників, військовозобов'язаних та резервістів, військовий облік яких веде міська рада.

При цьому, аби надати суб'єктам, до яких надсилались запити, певну альтернативу, у самому запиті було вказано, що у разі, якщо запитувана інформація є інформацією з обмеженим доступом, було прохання надати відомості щодо структури та формату даних інформаційної взаємодії щодо питання військового обліку між виконавчими органами певної міської ради та ТЦК та СП (Додаток А).

У визначений строк були отримані відповіді від всіх міських рад, до яких надсилались запити. Однак не всі вони містили запитувану інформацію. Тому у табл. 3.1 було структуровано важливу для досліджуваного питання інформацію лише з тих відповідей, наповнення яких відповідало основному проханню запиту.

З усіх відповідей вирізнялись листи від Сумської міської ради, оскільки їх було більше десятка. Це єдиний суб'єкт, який надіслав таку кількість відповідей. Виконавчий комітет Сумської міської ради аргументував це тим, що згідно з Положенням Сумської міської ради, затвердженим рішенням виконавчого комітету від 15.05.2018 №282 «Про затвердження Положення про організацію доступу до публічної інформації, розпорядниками якої є виконавчі органи Сумської міської ради», якщо розпорядником інформації є виконавчий орган Сумської міської ради зі статусом юридичної особи, запит направляється для розгляду за належністю. Так, копію надісланого запиту було направлено до всіх виконавчих органів Сумської міської ради зі статусом юридичної особи. Відповідно й листи були отримані майже від кожного з визначених органів.

Таблиця 3.2. Порядок обміну інформацією між міськими радами й ТЦК та СП: відповіді міських рад

Міська рада	Виконавчий орган	Порядок обміну інформацією з ТЦК та СП
Київська міська рада		Зареєстровані листи, у тому числі до Київського міського територіального центру комплектування та соціальної підтримки, надсилаються на електронну та/або поштову адреси заявнику через СЕД АСКОД та через відділення поштового зв'язку АТ «Укрпошта» простим або рекомендованим відправленням.
Житомирська міська рада		Обмін інформацією здійснюється тільки на паперових носіях через підрозділи Укрпошти або посильними.
Сумська міська рада	Виконавчий комітет	Обмін інформацією здійснюється на паперових носіях шляхом поштового зв'язку або особисто доносяться до ТЦК та СП відповідальною особою.
Сумська міська рада	Управління комунального майна	Обмін інформацією здійснюється на паперових носіях нарочно або надсилається поштовою кореспонденцією.
	Департамент фінансів, економіки та інвестицій	Обмін інформацією здійснюється в паперовому вигляді у відкритому режимі.

	Департамент соціального захисту населення	Обмін інформацією здійснюється шляхом направлення інформації поштою або вручення особисто.
	Управління державного архітектурно-будівельного контролю	Обмін інформацією здійснюється нарочно під підпис або поштовою кореспонденцією.
	Департамент інспекційної роботи	Обмін інформацією здійснюється шляхом надсилання засобами поштового зв'язку або врученням особисто під підпис.
	Департамент забезпечення ресурсних платежів	Обмін інформацією здійснюється в паперовому вигляді.
Бориспільська міська рада		Обмін інформацією здійснюється паперовими носіями інформації нарочно.
Коростишівська міська рада		Обмін інформацією здійснюється на паперових носіях

ТЦК та СП були репрезентовані Кіровоградським ОТЦК та СП, Полтавським ОМТЦК та СП, Київським МТЦК та СП, Черкаським МТЦК та СП, Чернігівським МТЦК та СП, Львівським ОТЦК та СП, Тернопільським ОТЦК та СП, Житомирським ОМТЦК та СП, Сумським ОТЦК та СП, Миколаївським ОТЦК та СП, Волинським ОТЦК та СП, Бердичівським РТЦК та СП, Звенигородським РТЦК та СП, Конотопським РТЦК та СП, Рахівським РТЦК та СП, Ужгородським РТЦК та СП, Голосіївським РТЦК та СП, Печерським РТЦК та СП, а також Солом'янським РТЦК та СП.

Відповідь надійшла лише від Київського МТЦК та СП, Ужгородського РТЦК та СП, Сумського ОТЦК та СП, Миколаївського ОТЦК та СП, Кіровоградського ОТЦК та СП, Конотопського РТЦК та СП, Печерського РТЦК та СП, Солом'янського РТЦК та СП та Бердичівського РТЦК та СП. Так, з 19 надісланих запитів відповідь була отримана лише на 9 з них.

Більшість ТЦК та СП відповіли, що запитувана інформація є службовою та не підлягає розголошенню. Тому всі конструктивні відповіді були розміщені в табл. 3.3.

Таблиця 3.3. Порядок обміну інформацією між міськими радами й ТЦК та СП: відповіді ТЦК та СП

ТЦК та СП	Порядок обміну інформацією з місцевими органами
Миколаївський ОТЦК та СП	Обмін інформацією здійснюється офіційним листуванням
Київський МТЦК та СП	Обмін інформацією здійснюється за допомогою засобів електронного листування, телефонного та радіо-зв'язку
Конотопський РТЦК та СП	Обмін інформацією здійснюється за допомогою поштового зв'язку, нарочно та засобів електронної пошти.
Бердичівський РТЦК та СП	Обмін інформацією здійснюється через паперові носії та через електронне листування

Так, Миколаївський ОТЦК та СП зазначив, що для обміну інформацією використовується поштовий зв'язок, а у разі прохання адресата надіслати інформацію на електронну пошту, використовується офіційна електронна пошта центру. Обмін інформацією здійснюється за запитами та у строки визначені нормативно-правовими актами. Відповіді на запити оформлюються відповідно до вимог ділового листування (Додаток Б).

Під час обміну інформацією між Київським МТЦК та СП та держадміністраціями, органами самоврядування, командирами військових частин та іншими ТЦК та СП використовуються засоби електронного листування (електронна пошта), як через мережі загального користування, так і через мережі спеціального користування (обмеженого доступу), а також через засоби телефонного та радіозв'язку.

З підпорядкованими підрозділами та вищими органами керівництва зв'язок встановлюється на постійній основі, яка є регламентованою та попередньо затвердженою. З іншими органами місцевого самоврядування зв'язок здійснюється на підставі запитів (Додаток В).

Конотопський РТЦК та СП зазначив, що організація інформаційного обміну з органами місцевого самоврядування відбувається з урахуванням грифів обмеження доступу інформації та віднесення інформації до конфіденційної або

службової. Інформація, яка не є обмеженою в доступі, може передаватись засобами поштового зв'язку, нарочно або через електронну пошту.

Також відповідно до пункту 3.10.9. Інструкції з діловодства у Збройних Силах України, затвердженої Наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 07.04.2017 року № 124, листування між командуванням видів Збройних Сил України та структурними підрозділами Генерального Штабу Збройних Сил України здійснюється з використанням технічних засобів зв'язку, СЕДО, а також засобів поштового зв'язку, фельд'єгерською службою чи нарочно.

Обмін інформацією здійснюється як на постійній основі, так і на підставі запитів. Обмін на постійній основі здійснюється відповідно до вимог законодавства і чітко регулюється нормативно-правовими актами (Додаток Г).

Окрім цього, для встановлення порядку обміну інформацією було проведено інтерв'ю з представником навчального закладу середньої базової освіти, що відповідає за подання даних про учнів до відповідного ТЦК та СП, а також зі студентом закладу вищої освіти, що навчається на кафедрі військової підготовки.

Так, обмін інформацією місцевого ТЦК та СП із навчальним закладом середньої базової освіти відбувається наступним чином: до закладу освіти через електронну пошту надсилається запит на формування відповідних списків громадян певного року народження; після збору відповідних даних уся інформація передається до ТЦК та СП нарочно відповідальною особою (Додаток Г).

У випадку з кафедрою військової підготовки було з'ясовано, що переважна більшість документів передається до ТЦК та СП і навпаки у паперовому вигляді.

Отже, аналізуючи отримані результати вдалось встановити, що переважна частина інформаційної взаємодії між органами місцевого самоврядування, ТЦК та СП й закладами освіти здійснюється через паперові носії шляхом надання інформації поштою або особисто. Досить поширеним є використання електронної пошти, однак варто враховувати, що через електронну пошту

здебільшого надсилається інформація відсканованих паперових носіїв, що ніяк не вирішує проблему.

Лише у деяких відповідях було згадано використання систем електронного документообігу, зокрема Київська міська рада зазначила, що для подібної взаємодії використовує СЕД АСКОД. Деякі ТЦК та СП також вказували, що використовують системи електронного документообігу, однак не для здійснення зв'язку з місцевими органами, а для обміну інформацією з іншими ТЦК та СП й вищими структурами.

Так, однією з найбільших проблем інформаційного обміну між органами місцевого самоврядування, ТЦК та СП й закладами освіти є відсутність застосування в цьому обміні цифрових технологій. Враховуючи, що процеси цифровізації, які останнім часом активно впроваджуються у сфері державного управління, вважаються невід'ємною складовою сучасного інформаційного суспільства, наявність подібних прогалин у такій важливій сфері, як військова, не є прийнятною та потребує вирішення в найближчому майбутньому.

Ще однією виявленою проблемою є недостатня прозорість та відкритість діяльності державних органів влади, що ускладнює взаємодію громадян з ними. Майже всі запити, відправлені до органів місцевого самоврядування, були розглянуті. Однак якість відповідей на ці запити була низькою. Більшість з них містили стандартне повідомлення «дану інформацію можна знайти у вказаних нормативних актах». Однак ці акти не містили запитуваної інформації. Також декілька відповідей зазначали, що виконавчі органи міської ради не володіють запитуваною інформацією. Однак те, що вони мають володіти даною інформацією, чітко прописано в законодавстві. Так, постає риторичне запитання: чому більшість міських рад володіють даною інформацією, а окремі ради – ні. Проблема може бути не в тому, що дані органи місцевого самоврядування не володіють цією інформацією, а в тому, що через певні обставини, вони не хочуть надавати її.

Щодо ТЦК та СП ситуація є дещо іншою, однак не кращою. З близько 20 надісланих запитів, відповідь була отримана лише на 9 з них. Однак повноцінних

відповідей майже не було. Більшість містила коротке повідомлення, що запитувана інформація є службовою та не підлягає розголошенню. Хоча, як і у випадку з місцевими радами, окремі ТЦК та СП все ж надали запитувану інформацію, що знову викликає запитання, чому для одних ТЦК та СП запитувана інформація є службовою та не розголошується, а для інших вона цілком характеризується, як інформація у відкритому доступі?

Для вдосконалення процесів обміну інформацією між органами місцевого самоврядування, ТЦК та СП, закладами освіти та іншими суб'єктами через впровадження цифрових технологій можуть бути реалізовані наступні рекомендації:

- встановлення загальних стандартів для формату даних та обміну інформацією, що допоможе уникнути проблем з некоректним обміном даних, сприятиме автоматизованій обробці та аналізу даних;
- розробка спільної цифрової платформи для визначених суб'єктів, яка забезпечить зручний доступ до інформації, сприятиме обміну даними та документами між усіма учасниками процесу;
- розробка системи електронної звітності, яка дозволить органам місцевого самоврядування подавати звіти та документи в електронному форматі. Це може зменшити ручну обробку даних, зберегти час та зусилля, а також зробити процес більш прозорим і доступним;
- заохочення використання електронної системи зв'язку, зокрема електронної пошти або внутрішньої мережі, для швидкого та ефективного обміну повідомленнями та документами; при цьому варто забезпечити належний захист інформації, зокрема такої, що містить персональні дані та становить державну таємницю;
- надання навчання та підтримки персоналу щодо використання цифрових інструментів та систем, що допоможе забезпечити ефективне використання цифрових технологій і мінімізувати можливі проблеми під час цифровізації.

Окрему увагу варто приділити електронній ідентифікації, передусім електронному підпису. Ефективне впровадження такого підпису в процесі обміну інформації між вказаними суб'єктами передбачає:

- аналіз потреб та вимог щодо обміну даними між вказаними суб'єктами: визначення документів та інформації, що потребують обов'язкового підпису; законодавчих вимог, що потрібно врахувати; ризиків тощо.
- дослідження технологій електронного підпису та вибір тієї, яка відповідає потребам та має відповідну юридичну вагу;
- розробку політики електронного підпису, яка визначає правила, процедури та стандарти використання електронного підпису для обміну даними між вказаними суб'єктами та включає вимоги до сертифікатів, процедури аутентифікації, перевірки та зберігання електронних документів;
- підготовку необхідної інфраструктури для підтримки електронного підпису, що може включати розгортання системи управління ключами, розробку інтеграційних модулів для існуючих систем та забезпечення безпеки мережі та інфраструктури;
- навчання та підготовку персоналу щодо використання електронного підпису для ознайомлення персоналу з процедурами підписання, перевірки та обміну електронними документами. Важливо донести інформацію щодо використання правильних методів аутентифікації та захисту приватних ключів;
- постійний моніторинг та підтримку після впровадження електронного підпису; регулярну оцінку ефективності та постійне вдосконалення процесів використання електронного підпису.

Висновки до розділу 3

Отже, поточний стан функціонування ЄДРПВР потребує удосконалення – передусім у питаннях щодо налагодження інформаційного обміну. Selective Service System у США може стати у такому випадку зразковим прикладом щодо

внесення облікових даних призовників, військовозобов'язаних та резервістів до Реєстру при отриманні ними водійського посвідчення, а також в інших питаннях, пов'язаних з налагодженням інформаційної взаємодії з державними агентами. Практика законодавчої розробки процесів обміну інформацією між Реєстром призовників та іншими державними системами у Фінляндії також може бути корисною й для України. Серед інших аспектів удосконалення функціонування ЄДРПВР варто виділити створення електронних військово-облікових документів, та належне їх законодавче забезпечення; розширення функціоналу, покращення інтерфейсу, забезпечення безпеки даних, покращення аналітичних і звітних можливостей та інтеграцію з іншими системами спеціального програмного забезпечення; а також організацію якісної та повноцінної підготовки персоналу, що обслуговує ЄДРПВР.

Порядок інформаційної взаємодії між органами місцевого самоврядування та органами ведення Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів також має свої проблеми, основною з яких є відсутність цифрових технологій при здійсненні цієї взаємодії, що вимагає відповідних рішень. При цьому актуальною залишається проблема закритості державних органів та їх небажанні взаємодіяти з громадськістю.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

У кваліфікаційній роботі досліджено поточний стан впровадження цифрових технологій у процеси ведення військового обліку людських ресурсів на основі функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів, а також надано відповідні рекомендації для удосконалення цього функціонування.

У ході дослідження були отримані результати, що підтверджують досягнення визначеної мети та виконання поставлених завдань, а також надають можливість сформулювати такі висновки й рекомендації:

1. Розмежовано поняття цифрової трансформації, цифровізації та автоматизації. Так, цифровізація передбачає інтеграцію цифрових технологій у діяльність певної галузі чи організації. Визначення цього поняття частіше представлене в нормативно-правових актах України, аніж інших двох. Автоматизація є переходом управлінських функцій від людини до автоматизованої системи, при цьому вона неможлива без уже наявних процесів цифровізації та слугує засобом досягнення цифрової трансформації. Цифрова трансформація є більш ширшим поняттям, що передбачає зумовлену процесами цифровізації та автоматизації фундаментальну зміну принципу діяльності окремої галузі чи організації.

2. Розглянуто значення технологій та автоматизованих систем для ефективного виконання військових завдань, зокрема встановлено, що автоматизовані системи є комбінацією апаратного, програмного забезпечення та обладнання, що передбачає збір, обробку, зберігання та передачу інформації з мінімальним втручанням людини. Про важливість застосування автоматизованих систем у секторі оборони свідчить підвищена увага до них НАТО. Окремі дослідження у межах Альянсу розглядали проблему ролі людини у функціонуванні автоматизованих систем. За результатами їх аналізу визначено, що в даних процесах має домінувати людиноцентричний підхід, який є основою концепції “Human in the Loop”.

3. Проаналізовано поняття військового обліку людських ресурсів як передумови якісного комплектування сил оборони. Так, після розгляду пріоритетів діяльності Альянсу, встановлених на порядку денному НАТО 2030, з'ясовано, що пріоритет щодо зміцнення стійкості зумовлює необхідність належного комплектування сил оборони. Основною метою цього комплектування є забезпечення захисту країни, її територіальної цілісності та національних інтересів у разі загрози збройної агресії чи конфлікту. Зі свого боку військовий облік людських ресурсів є однією з визначальних складових процесу комплектування сил оборони. Він визначає потреби в особовому складі, критерії відбору та рекрутингу кандидатів на службу, здійснює оцінку кваліфікації та рівня підготовки військовослужбовців, визначає потреби у підвищенні цієї кваліфікації, здатен робити прогнози та планувати майбутній розвиток сил оборони тощо. Разом з цим у роботі було розглянуто концептуальні засади публічного управління та адміністрування, що реалізуються при веденні військового обліку людських ресурсів.

4. Досліджено організаційно-правові механізми функціонування ЄДРПВР. Так, основними нормативно-правовими актами, що забезпечують роботу Реєстру є Закон України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» та Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів». Відповідно до них ЄДРПВР є автоматизованою інформаційно-телекомунікаційною системою, основне завдання якої полягає у веденні військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів через збирання, обробку та зберігання відомостей про них. Ведення ж даного обліку є завданням відповідних територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки. Для забезпечення роботи ЄДРПВР прийнята на постачання та введена в експлуатацію АІТС ЄДРПВР «Оберіг», діяльність якої також регулюється низкою нормативно-правових актів.

5. Здійснено аналіз функціональних можливостей ЄДРПВР. Визначено, що інформаційний обмін є одним із ключових чинників підвищення ефективності ведення військового обліку людських ресурсів. Так, законодавством передбачена інформаційна взаємодія між ЄДРПВР й центральними органами виконавчої влади, організація якої покладається на Міністерство оборони України. Хоч у цьому питанні і є певний прогрес, зокрема нещодавно встановлено Порядок організації електронної інформаційної взаємодії між ЄДРПВР і Єдиним державним реєстром судових рішень, проте наразі є нерозробленими відповідні нормативно-правові акти з іншими виконавчими органами. Не менш важливим аспектом ефективного функціонування ЄДРПВР є якісне спеціальне програмне забезпечення, за обслуговування якого відповідає Міністерство оборони України. Однак наразі основною проблемою, що зумовлює інші, є застарілість цього забезпечення. Ще однією важливою складовою є повноцінна та якісна підготовка відповідальних за ведення та адміністрування Реєстру осіб. Разом із збільшення штату операторів в ТЦК та СП, збільшився й попит на навчання цих операторів. Так, наразі існує необхідність наявності достатньої кількості місць, які б забезпечували підготовку нового та професійну перепідготовку працюючого персоналу. Серед інших проблем варто виділити перевищення показника середнього напруження до відмови технічного обладнання АІТС ЄДРПВР «Оберіг» та незадовільний стан чинної інфраструктури.

6. Охарактеризовано кращі зарубіжні практики впровадження автоматизації процесів ведення військового обліку людських ресурсів, зокрема Selective Service System в США та Реєстр призовників у Фінляндії. Так, Закон США «Про призов на військову службу» надає федеральному уряду законні повноваження підтримувати Selective Service System як незалежне федеральне агентство, відповідальне за призов чоловіків відповідного віку на службу в Збройні сили Сполучених Штатів. Майже всі реєстрації Selective Service здійснюються в електронному вигляді, зокрема передбачена можливість автоматичної реєстрації при отриманні водійського посвідчення, а також поданні на окремі освітні програми. SSS встановило інформаційну взаємодію з широким

колом інших державних установ, що певною мірою забезпечило ефективність його роботи. У Фінляндії завдання ведення військового обліку покладені на Реєстр призовників. Усі аспекти щодо обміну інформацією між цим Реєстром та іншими державними органами й установами визначені в Законі «Про обробку персональних даних в Силах оборони». У ньому чітко прописано: яким органам Реєстр призовників надає інформацію, від яких отримує, яку саме інформацію він може надавати та отримувати, а також у яких випадках.

7. Визначено напрямки удосконалення функціонування ЄДРПВР. Одним із таких напрямів має стати створення та впровадження електронних військово-облікових документів. Згаданою Постановою КМУ передбачено, що електронні військово-облікові документи можуть бути створені за підтримки Порталу Дія. Тому наразі необхідно розробити відповідні механізми, прописані в окремому нормативно-правовому акті, які б організовували взаємодію інформаційних ресурсів Міністерства оборони та Міністерства цифрової трансформації щодо запровадження електронного військового квитка та інших документів. Також доцільно розглянути можливість визначення форми таких документів у низці нормативних актів. Для удосконалення ж спеціального програмного забезпечення варто звернути увагу на: розширення його функціоналу, надання доступу РТЦК та СП до інформації по власним відділам, розширення права доступу персоналу відповідно до їх функціональних обов'язків, покращення інтерфейсу системи, забезпечення безпеки даних, покращення аналітичних та звітних можливостей, реалізацію інтеграції з іншими системами тощо. Важливо паралельно з вдосконаленням функціоналу Реєстру й вносити відповідні зміни до стандартів підготовки як його операторів, так і адміністраторів. Для вирішення нагальних проблем у цьому питанні варто забезпечити достатню кількість місць, які здійснюють дану підготовку, зокрема через призов військовозобов'язаних на службу в самі ТЦК та СП, а також підготовку відповідних кадрів на місцях, здійснену на базі окремих військових частин чи науково-освітніх установ. Найбільшої уваги потребує налагодження процесів інформаційної взаємодії ЄДРПВР. При аналізі кращих зарубіжних практик

визначено, що досвід Selective Service System щодо автоматичної реєстрації чоловіків призовного віку при отриманні ними водійського посвідчення може стати показовим і для України з її досвідом цифровізації такого посвідчення через застосунок «Дія». Розглядаючи досвід Реєстру призовників у Фінляндії, було запропоновано включити до суб'єктів, з якими ЄДРПВР обмінюється даними, також і Національне агентство з питань державної служби, Міністерство закордонних справ, Національне агентство з питань запобігання корупції та Державну митну службу.

8. Встановлено проблеми та перспективи розвитку порядку інформаційної взаємодії між органами місцевого самоврядування, закладами освіти та органами ведення ЄДРПВР. Після аналізу відповідей на запити щодо отримання публічної інформації від місцевих рад, ТЦК та СП, а також після інтерв'ю з представниками окремих закладів освіти, зроблено загальний висновок, що при інформаційній взаємодії цих суб'єктів один з одним майже у всіх випадках не застосовуються цифрові технології. Однак наявні все ж одиничні випадки, коли до цієї взаємодії залучаються системи електронного документообігу. Ще однією виявленою проблемою є недостатня прозорість та відкритість діяльності державних органів влади, що ускладнює взаємодію громадян з ними. Для вдосконалення процесів обміну інформацією між органами місцевого самоврядування, ТЦК та СП, закладами освіти та іншими суб'єктами через впровадження цифрових технологій запропоновано наступні рекомендації: встановлення загальних стандартів для формату даних та обміну інформацією, розробка спільної цифрової платформи для визначених суб'єктів, розробка системи електронної звітності, заохочення використання електронної системи зв'язку, забезпечення навчання та підтримки персоналу щодо використання цифрових інструментів та систем. Окрему увагу варто приділити електронній ідентифікації – передусім належному впровадженню та використанню електронного підпису.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Keeping the Internet up and running in times of crisis. OECD. URL: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/keeping-the-internet-up-and-running-in-times-of-crisis-4017c4c9/> (date of access: 08.02.2023).
2. NATO 2030 factsheet. North Atlantic Treaty Organization, 2021. 4 p. URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2021/6/pdf/2106-factsheet-nato2030-en.pdf (date of access: 12.02.2023).
3. United Nations Department of Economic and Social Affairs. Benchmarking E-government: A Global Perspective. 2002. 81 p. URL: <https://doi.org/10.18356/9789210016322> (date of access: 01.02.2023).
4. OECD Public Governance and Territorial Development Directorate. Recommendation of the Council on Digital Government Strategies. 2014. 12 p. URL: <https://www.oecd.org/gov/digital-government/Recommendation-digital-government-strategies.pdf> (date of access: 01.02.2023).
5. Digital Government Toolkit. OECD. URL: <https://www.oecd.org/governance/digital-government/toolkit/home/> (date of access: 01.02.2023).
6. Schwab K. The fourth industrial revolution / Klaus Schwab. – Cologny/Geneva Switzerland : World Economic Forum, 2016. – 172 p.
7. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження КМУ від 17.01.2018 №67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 06.03.2023).
8. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 01.12.2022 р. № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text> (дата звернення: 06.03.2023).
9. Куйбіда В.С Карпенко О.В Наместнік В.В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2018. № 1. С. 5–10. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=vnaddy_2018_1_3 (дата звернення: 08.03.2023).
10. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#summary> (дата звернення: 06.03.2023).
11. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. VIII, 1728 с.
12. Про забезпечення реалізації деяких питань цифрового розвитку: Наказ Державного агентства з питань електронного урядування України від 09.04.2019 № 24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0024883-19#Text> (дата звернення: 08.03.2023).
13. Марченко В. Б. Поняття та правове забезпечення цифрової трансформації в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2019. Т. 6/2019. С. 279–282. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-6/66> (дата звернення: 06.05.2023).
14. Прохоров М. Що таке діджиталізація. Українське радіо – радіо платформа Суспільного мовника України Національної суспільної телерадіокомпанії URL: <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=91042> (дата звернення: 09.03.2023).
15. Автоматизація виробничих процесів : Підручник / О. І. Черевко та ін. Харків : ХДУХТ, 2014.

- <http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1539/1/Реп.ек.229030%20Учебник%20Автоматизация%20orig.pdf> (дата звернення: 26.03.2023).
16. Автоматизація технологічних процесів і системи автоматичного керування : Навч. посіб. / О.В. Барало та ін. Київ : Аграрна освіта, 2010. 557 с. URL: https://asutp.in.ua/wp-content/uploads/2019/12/ebook_automatizacija_tehnologichnih_procesiv_i_sistem_avtomatichnogo_keruvannya.pdf (дата звернення: 26.03.2023).
 17. M. P. Groover, Automation, production systems and computer-integrated manufacturing, 2nd ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 2001. URL: <https://industri.fatek.unpatti.ac.id/wp-content/uploads/2019/03/245-Automation-Production-Systems-and-Computer-Integrated-Manufacturing-Mikell-P.-Groover-Edisi-4-2015.pdf> (дата звернення: 27.03.2023).
 18. Про затвердження Кодексу комерційного обліку електричної енергії: Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 14.03.2018 №311. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0311874-18/ed20180314#n15> (дата звернення: 27.03.2023).
 19. Andreas Schumacher Wilfried Sihn Selim Erol. Automation, digitization and digitalization and their implications for manufacturing processes. Innovation and Sustainability 2016 : International scientific Conference, Bucharest, 28–29 October 2016. Bucharest, 2016. URL: https://www.researchgate.net/publication/318877006_Automation_digitization_and_digitalization_and_their_implications_for_manufacturing_processes (date of access: 26.03.2023).
 20. What is the difference between digitalization and automation?. Makeitfuture. URL: <https://www.makeitfuture.com/automation/difference-between-digitalization> (date of access: 03.04.2023).
 21. Automation + Digital Transformation: The Key to Unlocking Business Growth. Frevvo. URL: <https://www.frevvo.com/blog/want-digital-transformation-start-with-your-workflows/> (date of access: 03.04.2023).
 22. John Frederick Charles Fuller. Armament And History: The Influence Of Armament On History From The Dawn Of Classical Warfare To The End Of The Second World War. Hachette Books, 1998. 224 p.
 23. Martin van Creveld. Technology and War: From 2000 B.C. to the Present. Free Press, 1989. 324 p. URL: https://books.google.ro/books?id=A7FZ98dFQbkC&printsec=copyright&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (date of access: 12.04.2023).
 24. N.E Howard. The Forgotten Dimensions of Strategy. Routledge, 1982. 12 p. URL: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003150916-9/forgotten-dimensions-strategy-howard> (date of access: 12.04.2023).
 25. Sonia Lucarelli. Alessandro Marrone, Francesco N. Moro. NATO decision-making in the age of big data and artificial intelligence. Brussels : Allied Command Transformation, 2021. 100 p. URL: <https://www.iai.it/sites/default/files/978195445000.pdf> (date of access: 26.03.2023).
 26. Elevating Our Edge: A Path to Integrating Emerging and Disruptive Technologies. Center for European Policy Analysis. URL: <https://cepa.org/comprehensive-reports/elevating-our-edge-a-path-to-integrating-emerging-and-disruptive-technologies/> (date of access: 13.04.2023).
 27. The future of defence. KPMG, 2019. 24 p. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/uk/pdf/2019/11/the-future-of-defence.pdf> (date of access: 13.04.2023).
 28. What is an Automated Information System?. Techslang. URL: <https://www.techslang.com/definition/what-is-an-automated-information-system/> (date of access: 25.04.2023).

29. NATO's capabilities. North Atlantic Treaty Organization. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49137.htm (date of access: 26.05.2023).
30. Robert M. Taylor. Capability, Cognition and Autonomy. The Role of Humans in Intelligent and Automated Systems : Meeting Proceedings RDP, Warsaw, 7 October 2002. 2003. URL: <https://www.sto.nato.int/publications/STO%20Meeting%20Proceedings/Forms/Meeting%20Proceedings%20Document%20Set/docsethomepage.aspx?ID=38212&FolderCTID=0x0120D5200078F9E87043356C409A0D30823AFA16F602008CF184CAB7588E468F5E9FA364E05BA5&List=7e2cc123-6186-4c30-8082-1ba072228ca7&View=%7B72ed425f-c31f-451c-a545-41122bba61a7%7D&RootFolder=/publications/STO%20Meeting%20Proceedings/RTO-MP-088&SortField=Title&SortDir=Asc> (date of access: 23.04.2023).
31. Dr Susan S. Kirschenbaum. Uncertainty and Automation. The Role of Humans in Intelligent and Automated Systems : Meeting Proceedings RDP, Warsaw, 7 October 2002. 2003. URL: <https://www.sto.nato.int/publications/STO%20Meeting%20Proceedings/Forms/Meeting%20Proceedings%20Document%20Set/docsethomepage.aspx?ID=38212&FolderCTID=0x0120D5200078F9E87043356C409A0D30823AFA16F602008CF184CAB7588E468F5E9FA364E05BA5&List=7e2cc123-6186-4c30-8082-1ba072228ca7&View=%7B72ed425f-c31f-451c-a545-41122bba61a7%7D&RootFolder=/publications/STO%20Meeting%20Proceedings/RTO-MP-088&SortField=Title&SortDir=Asc> (date of access: 23.04.2023).
32. What is Human in the Loop Automation? : Whitepaper. Autologyx, 2020. 9 p. URL: https://www.autologyx.com/wp-content/uploads/2020/11/What-is-Human-in-the-Loop-Automation_compressed.pdf (date of access: 02.05.2023).
33. The Human-In-The-Loop. ModernMT. URL: <https://blog.modernmt.com/human-in-the-loop/> (date of access: 02.05.2023).
34. Defense Primer: What Is Command and Control?. Washington : Congressional Research Service, 2022. 3 p. URL: <https://sgp.fas.org/crs/natsec/IF11805.pdf> (date of access: 12.05.2023).
35. Jean-Michel Verney, Thomas Vinçotte. Human-On-the-Loop. Joint Air & Space Power Conference 2021, Essen, 7–9 September 2021. Kalkar, 2021. P. 131–140. URL: https://www.japcc.org/wp-content/uploads/Read_Ahead_2021_Screen.pdf (date of access: 10.05.2023).
36. Combat readiness as a function of manning, equipping and training the forces. Knowledge International Journal. 2018. Vol. 28(6). P. 1893–1899. URL: https://www.researchgate.net/publication/335026820_COMBAT_READINESS_AS_A_FUNCTION_OF_MANNING_EQUIPPING_AND_TRAINING_THE_FORCES (date of access: 12.05.2023).
37. FM 12-6: Personnel Doctrine - Part 1 Personnel Systems and Functions. GlobalSecurity. URL: <https://www.globalsecurity.org/military/library/policy/army/fm/12-6/Part1.htm> (date of access: 12.05.2023).
38. Помаза-Пономаренко А. Л. Організаційно-правові засади публічного управління та адміністрування : Конспект лекцій. Харків : НУЦЗУ, 2020. 54 с. URL: <http://nnvc.nuczu.edu.ua/images/topmenu/kafedry/kafedra-publichnoho-administruvannia-u-sferi-tsyvilnoho-zakhystu/Lekcii/lk4.pdf> (дата звернення: 20.05.2023).
39. Публічне управління та адміністрування : навч. посіб. / Скидан О. В., Якобчук В. П., Дачій Н. В., Ходаківський Є. І. та ін.; за заг. ред. О. В. Скидана. Житомир : ЖНАЕУ, 2017. 705 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/8495/1/Publichne_upravlinnia_2017.pdf (дата звернення: 07.05.2023).

40. Публічне управління та адміністрування : навчальний посібник / [А. О. Азарова, Л. М. Ткачук, Л. О. Нікіфорова та ін.]. – Вінниця : ВНТУ, 2019. – 181 с. URL: http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/IRVC/Azarova_2019_181.pdf (дата звернення: 07.05.2023).
41. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 01.12.2022 р. № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text> (дата звернення: 06.04.2023).
42. Конституція України від 28.06.1998 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 06.04.2023).
43. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 р. № 2232-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> (дата звернення: 03.04.2023).
44. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегічний оборонний бюлетень України» : Указ Президента України від 17.09.2021 р. № 473/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473/2021#n17> (дата звернення: 05.04.2023).
45. Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів : Постанова КМУ від 30.12.2022 р. № 1487-2022-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1487-2022-п#Text> (дата звернення: 08.05.2023).
46. Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів : Закон України від 16.03.2017 р. № 1951-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1951-19#n148> (дата звернення: 08.05.2023).
47. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів : Наказ Міністерства оборони України від 28.03.2022 №94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0378-22#Text> (дата звернення: 08.05.2023).
48. Про часткову мобілізацію: Указ Президента України від 17.03.2014 р. № 303/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/2015#Text> (дата звернення: 08.05.2023).
49. Про часткову мобілізацію: Указ Президента України від 14.01.2015 р. № 15/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/2015#Text> (дата звернення: 08.05.2023).
50. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Єдиний державний реєстр військовозобов'язаних» від 12.08.2015 № 2504а. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/GH1XK68A?an=3> (дата звернення: 08.05.2023).
51. Правдивець О. М. Нормативно-правове забезпечення створення та функціонування інформаційної автоматизованої системи військового обліку громадян України. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. 2015. № 3 (55). С. 130–132. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Znpcvsd_2015_3_26.pdf (дата звернення: 16.04.2023).
52. Про прийняття на постачання та введення в експлуатацію Збройних Сил України автоматизованої системи Єдиного державного реєстру військовозобов'язаних, шифр “Оберіг” : Наказ Міністерства оборони України від 15.04.2019 № 180. – К.: МО України, 2019. – 2 с.
53. Про приймання окремого індивідуально визначеного майна : Наказ М-ва оборони України від 24.12.2021 р. № 399. URL: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/mou_2021/399_nm.pdf (дата звернення: 17.05.2023).
54. Міноборони активно цифровізує процеси військового обліку призовників та військовозобов'язаних. Міністерство оборони України. URL:

- <https://www.mil.gov.ua/news/2022/02/19/minoboroni-aktivno-czifrovizue-proczeni-vijskovogo-obliku-prizovnikiv-ta-vijskovozobov'язanih-oleg-gajduk/> (дата звернення: 14.04.2023).
55. Про затвердження Положення про службу захисту інформації автоматизованої інформаційно-аналітичної системи «Оберіг» : Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 25.10.2018 № 363. – К.: ГШ ЗСУ, 2018. – 15 с.
 56. Про затвердження Інструкції з організаційного функціонування автоматизованої інформаційно-аналітичної системи «Оберіг» : Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 29.10.2018 № 365/ДСК. – К.: ГШ ЗСУ, 2018. – 19 с.
 57. Про затвердження Інструкції з організації та забезпечення безпеки криптографічного захисту інформації в інформаційно-аналітичній системі «Оберіг» : Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 11.01.2019 № 21/ДСК. – К.: ГШ ЗСУ, 2019. – 20 с.
 58. Про затвердження Стандарту індивідуальної підготовки СТІ 049А. 045Л «Підготовка операторами Єдиного державного реєстру військовозобов'язаних» : наказ командувача Сухопутних військ Збройних Сил України, затвердженого наказом [від 12.04.2019 № 194].
 59. Про затвердження доповнень до Збірника нормативів бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України 2002 року : Наказ командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 12.04.2019 № 188. К.: КСВ ЗС України, 2019. – 45 с.
 60. Про затвердження Порядку організації електронної інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром призовників, військовозобов'язаних та резервістів і Єдиним державним реєстром судових рішень : Наказ Міністерства оборони України від 10.01.2023 р. № 15/10 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0263-23#Text> (дата звернення: 29.05.2023).
 61. Куніцька З. Е. Створення та забезпечення функціонування державних реєстрів: проблемні питання програмного забезпечення. Інформація і право. 2020. № 4(35)/2020. С. 98–105. URL: http://ippi.org.ua/sites/default/files/12_17.pdf (дата звернення: 24.05.2023).
 62. Про затвердження переліків військово-облікових спеціальностей і штатних посад рядового, сержантського і старшинського складу і тарифних переліків посад вищезазначених військовослужбовців : Наказ Міністерства оборони України від 07.09.2020 № 317. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0927-20#Text> (дата звернення: 30.05.2023).
 63. Digitization and the modern battlefield : AUSA Background Brief of Association of the U.S. Army of June 1993. URL: <https://www.ausa.org/sites/default/files/BB-58-Digitization-and-the-Modern-Battlefield.pdf> (date of access: 10.04.2023).
 64. Digital Modernization Strategy : Strategy of Department of Defence of 12.07.2019. URL: <https://media.defense.gov/2019/Jul/12/2002156622/-1/-1/1/DOD-DIGITAL-MODERNIZATION-STRATEGY-2019.PDF> (date of access: 10.04.2023).
 65. United States Code. Military Selective Service Act : of 24.06.1948 no. Chapter 49. URL: <https://uscode.house.gov/browse/prelim@title50/chapter49&edition=prelim> (date of access: 14.04.2023).
 66. Selective Service System. URL: <https://www.sss.gov/> (дата звернення: 04.04.2023).
 67. Workforce Innovation and Opportunity Act : Public Law 113–128. 113th Congress of 22.07.2014 no. 128 STAT. 1425. URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-113publ128/pdf/PLAW-113publ128.pdf> (date of access: 05.04.2023).
 68. Selective Service System. Annual Report to the Congress of the United States. 2021. 15 p. URL: <https://www.sss.gov/wp-content/uploads/2022/03/Annual-Report-2021-3-30-22.pdf> (date of access: 05.04.2023).

69. Financial Services and General Government Appropriations Act : of 07.01.2021 no. H.R.4345. URL: <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/4345/text> (date of access: 06.04.2023).
70. Selective Service System. Congressional Budget Justification. 2023. 28 p. URL: Selective Service System. Annual Report to the Congress of the United States. 2021. 15 p. URL: <https://www.sss.gov/wp-content/uploads/2022/03/Annual-Report-2021-3-30-22.pdf> (date of access: 06.04.2023).
71. Värnpliktslag : of 28.12.2007 no. 1438. URL: [https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20071438?search\[type\]=pika&search\[pika\]=Värnpliktslag](https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20071438?search[type]=pika&search[pika]=Värnpliktslag) (date of access: 25.04.2023).
72. Lag om frivillig militärtjänst för kvinnor : of 13.04.2022 no. 285. URL: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2022/20220285> (date of access: 25.04.2023).
73. Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa : of 15.03.2019 no. 332. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190332> (date of access: 26.04.2023).
74. Деякі питання цифрової трансформації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.02.2021 р. № 365-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 30.05.2023).
75. Ярослав Друзьук Вікторія Кудряшова. «Дія» за кордоном, послуги для ФОПів та електронна демократія. Що планують у Мінцифри на 2023 рік. The Village. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/city/city-interview/335521-viyskoviy-kvitok-u-diyi-interv-yu-z-mintsifri> (дата звернення: 30.05.2023).
76. Міністр оборони анонсував електронні військові квитки. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-elektronni-viyskovi-kvytky/30425349.html> (дата звернення: 30.05.2023).
77. Військовий облік 2023: що змінилося і чи будуть видавати повістки в "Дії". Українська правда. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2023/01/24/252492/> (дата звернення: 30.05.2023).
78. Про затвердження Порядку атестування громадян України до присвоєння первинного і чергових військових звань офіцерського складу запасу та Зразка військового квитка офіцера запасу : Наказ Міністерства оборони України від 27.03.2018 № 130. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0507-18#Text> (дата звернення: 16.05.2023).
79. Про Положення про військовий квиток осіб рядового, сержантського і старшинського складу та Положення про військовий квиток офіцера запасу : Указ Президента України від 30.12.2016 № 582/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/582/2016#Text> (дата звернення: 16.05.2023).
80. Про тимчасове посвідчення військовозобов'язаного : Наказ Міністерства оборони України від 21.11.2017 № 610. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1511-17#Text> (дата звернення: 16.05.2023).
81. Про затвердження Положення про територіальні центри комплектування та соціальної підтримки: Постановою КМУ від 23 лютого 2022 р. № 154. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/154-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.05.2023).
82. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939- VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 29.05.2023).

Додаток А

Довідка впровадження

КОРОСТИШІВСЬКА МІСЬКА РАДА

Стрижівський старостинський округ

вул. Мікаберідзе, 22-В, с. Стрижівка, Житомирська область, 12525.
 тел. (04130) 78-3-44, e-mail: stryzhivka@korostyshiv-rada.gov.ua.
 Код ЄДРПОУ 04053660

29.05.2023 № 71

на № _____ від _____

ДОВІДКА ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ

Окремі висновки наукової роботи студентки IV курсу факультету соціології і права спеціальності «Публічне управління та адміністрування» Національного технічного університету України «Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського» Куніцької З.Е. на тему «Застосування цифрових технологій у системі військового обліку в Україні» становлять практичний інтерес і можуть бути використані у діяльності Стрижівського старостинського округу Коростишівської ТГ.

Викликають увагу рекомендації щодо налагодження інформаційної взаємодії між органами місцевого самоврядування й ТЦК та СП за допомогою застосування цифрових технологій, а також пропозиції щодо розробки питання електронної ідентифікації в даній взаємодії.

Запропоновані рекомендації буде використано при здійсненні обміну інформацією між Стрижівським старостинським округом Коростишівської ТГ і І відділом Житомирського районного ТЦК та СП.

Староста Стрижівського
 старостинського округу

Марія ТОМАШЕВСЬКА

Додаток Б

Запит на отримання публічної інформації до Бориспільської міської ради

Бориспільському міському голові
Борисенку В. К.
Куніцька Злата Едуардівна
03083, м. Київ пров. Моторний,
11Б, кв. 85
zl.kunitska@gmail.com
380688521191

ЗАПИТ на отримання публічної інформації

Відповідно до підпункту 9 пункту 24 Постанови КМУ «Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів» з метою забезпечення персонально-первинного військового обліку виконавчі органи сільських, селищних, міських рад здійснюють подання до районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, органів СБУ, підрозділів Служби зовнішньої розвідки на їх вимогу відомостей щодо призовників, військовозобов'язаних та резервістів, військовий облік яких вони ведуть.

Так прошу надати порядок обміну інформацією між Бориспільською міською радою та Бориспільським районним територіальним центром комплектування та соціальної підтримки.

Зокрема, прошу деталізувати порядок здійснення вище згаданого подання до Бориспільського районного територіального центру комплектування та соціальної підтримки відомостей щодо призовників, військовозобов'язаних та резервістів, військовий облік яких веде Бориспільська міська рада.

У разі, якщо запитувана інформація є інформацією з обмеженим доступом, прошу надати відомості щодо структури та формату даних інформаційної взаємодії щодо питання військового обліку між виконавчими органами Бориспільської міської ради та районним територіальним центрами комплектування та соціальної підтримки, органами СБУ та підрозділами Служби зовнішньої розвідки.

Запит даної інформації здійснюється з метою дослідження питання цифровізації ведення військового обліку в Україні, результати якого будуть використані для наукової статті.

Запитувану інформацію прошу надати у визначений законом строк:
на електронну адресу _____ zl.kunitska@gmail.com _____

____ 28.04.2023 ____
(дата)

(підпис)

Додаток В

Відповідь на запит на отримання публічної інформації від Миколаївського
ОТЦК та СП

Куніцька З.Е.
вул. Моторна, 11Б, кв. 85, м. Київ, 03083
0688521191

На Ваш лист від 01.05.2023 повідомляю, що обмін інформацією між місцевими органами виконавчої влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, органами військового управління, військовими частинами (підрозділами) Збройних Сил та інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронними органами спеціального призначення, підприємствами, установами та організаціями, закладами освіти, закладами охорони здоров'я незалежно від підпорядкування і форми власності здійснюється офіційним листуванням.

Для обміну інформацією використовується поштовий зв'язок, а у разі прохання адресата надіслати інформацію на електронну пошту, використовується офіційна електронна пошта Миколаївського ОТЦК та СП.

Обмін інформацією здійснюється за запитам та у строки визначені в нормативно-правовими актами. Відповіді на запити оформлюються відповідно до вимог ділового листування.

Начальник
Миколаївського обласного територіального центру
комплектуювання та соціальної підтримки

полковник

Олександр ЧЕРВЯКОВ

Додаток Г**Відповідь на запит на отримання публічної інформації від Київського МТЦК та
СП**

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ
УКРАЇНИ
**КИЇВСЬКИЙ
МІСЬКИЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ
ЦЕНТР КОМПЛЕКТУВАННЯ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ**
Код 07774420
04112, м. Київ, 112
вул. Парково-Сирецька, 19
№ 04/9042, 09.05.2023

Куніцький Златі Едуардівні
03083, м. Київ пров. Моторний. 11Б,
кв. 85

На Ваш запит на отримання публічної інформації від 01 травня 2023 року надаю відповідь відповідно переліку поставлених питань.

Під час обміну інформацією між Київським міським територіальним центром комплектування та соціальної підтримки та держадміністраціями, органами самоврядування, командирами військових частин та іншими територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки використовуються засоби електронного листування (електронна пошта), як через мережі загального користування, так і через мережі спеціального користування (обмеженого доступу), а також через засоби телефонного та радіозв'язку.

З підпорядкованими підрозділами та вищими органами керівництва зв'язок здійснюється на постійній основі, яка є регламентованою та попередньо затвердженою. З іншими органами місцевого самоврядування зв'язок Київського міського територіального центру комплектування та соціальної підтримки здійснюється на підставі запитів.

За несвоєчасне, неповне та недостовірне надання інформації чиним законодавством передбачена відповідальність визначена Дисциплінарним статутом Збройних Сил України, адміністративним та/або кримінальним кодексами України.

Основними вимогами до організації інформаційного обміну між Київським міським територіальним центром комплектування та соціальної підтримки й іншими суб'єктами є: конфіденційність, цілісність, доступність та відмовостійкість обміну. Ці критерії накладаються на всі елементи, які беруть участь в обміні інформації (організаційні міри щодо отримання/обробки/передачі інформації, а також технічні вимоги з інформаційної безпеки до обладнання, яке застосовується в процесі інформаційного обміну).

Структура та формат даних, що передаються залежить від їх виду. Це може бути оперативна, звітна, загальна, службова та інша інформація. В кожному випадку інформація має бути цілісною і достатньою для її подальшого використання суб'єктами обміну. Строки передачі кожного виду даних визначені відповідними керівними документами.

Начальник
Київського міського територіального центру
комплектування та соціальної підтримки

полковник

Юрій МАКСИМІВ

Додаток Г

Відповідь на запит на отримання публічної інформації від Конотопського РТЦК
та СП

**МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ
УКРАЇНИ
КОНОТОПСЬКИЙ РАЙОННИЙ
ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ
ЦЕНТР КОМПЛЕКТУВАННЯ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ**

Садова, 41
м. Конотоп, 41602
Тел.: (05447) 6-62-80
e-mail: konotop-omvk@post.mil.gov.ua

Код ЄДРПОУ № 09982312

04 травня 2023 року

№ 932

Златі КУНІЦЬКІЙ

пров. Моторний, 11Б, кв. 85,

м. Київ, 03083

zl.kunitska@gmail.com

На Ваш запит від 01.05.2023 на отримання публічної інформації щодо порядку обміну інформації щодо військового обліку між Конотопським районним територіальним центром комплектування та соціальної підтримки (далі – Конотопський РТЦК та СП), держадміністраціями, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, командирами військових частин та іншими територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки, роз'яснюємо:

Територіальні центри у своїй діяльності керуються Конституцією та законами України, актами Президента України, постановами Верховної Ради України, актами Кабінету Міністрів України, наказами та директивами Верховного Головнокомандувача Збройних Сил, Міноборони, Міністра оборони, Головнокомандувача Збройних Сил, Генерального штабу Збройних Сил, іншими нормативно-правовими актами, та «Положенням про територіальні центри комплектування та соціальної підтримки», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 року № 154 (далі – Положення).

Основними нормативно – правовими актами з питань обміну інформацією, якими у своїй діяльності керується Конотопський РТЦК та СП є Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу», Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», Закон України «Про оборону України», Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року № 1487 «Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів», Постанова Кабінету Міністрів України від 21 березня 2002 року № 352 «Про затвердження Положення про підготовку і проведення призову громадян України на строкову військову службу та прийняття призовників на військову службу за контрактом», Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 07 квітня 2017 року № 124 «Про затвердження Інструкції з діловодства у Збройних Силах України».

1. Відповідно до пункту 3.10.9. Інструкції з діловодства у Збройних Силах України, затвердженої Наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 07.04.2017 року № 124, листування між командуваннями видів Збройних Сил України, органами військового управління Збройних Сил України та структурними підрозділами Генерального штабу Збройних Сил України та структурними підрозділами Генерального штабу Збройних Сил України здійснюється з використанням технічних засобів зв'язку, СЕДО, а також засобів поштового зв'язку, фельд'єгерською службою чи нарочним. Пунктом 3.11.4. цієї ж Інструкції зазначено, що строк виконання документа може

Додаток Д

Запит до Стрижівського ліцею щодо надання списків громадян до першого відділу Житомирського РТЦК та СП

*Військового Н.Б. -
обрани списки
01.09.2022*

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ
УКРАЇНИ
ПЕРШИЙ ВІДДІЛ ЖИТОМИРСЬКОГО
РАЙОННОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО
ЦЕНТРУ КОМПЛЕКТУВАННЯ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ
Код 26629480

Директору
СТРИЖІВСЬКОГО ЛІЦЕЮ
КОРОСТИШІВСЬКОЇ
МІСЬКОЇ РАДИ

- 26 - 09 2022 р.
№ 1/2889
12501, м. Коростишів
Житомирської обл.

Згідно з Законом України "Про військовий обов'язок і військову службу" у січні-березні 2023 року в районі буде проводитись приписка громадян 2006 року народження до призовної дільниці.

З метою організованого і якісного проведення приписки Вам необхідно в термін до 01 листопада 2022 року подати до першого відділу Житомирського районного ТЦК та СП поіменні списки громадян 2006 року народження, які навчаються у Вашому навчальному закладі.

Списки необхідно надрукувати в алфавітному порядку. В списки включити всіх юнаків, яким в 2023 році виповниться 17 років незалежно від громадянства, стану здоров'я, постійного чи тимчасового їх навчання у Вашому навчальному закладі. Списки підписуються директором і завіряються гербовою печаткою навчального закладу.

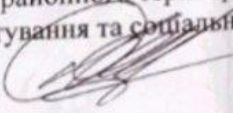
Списки подати за формою :

№ з/п	Прізвище, ім'я по батькові	Місце проживання	Місце навчання	Відмітка РВК про зміни, які сталися 1 січня до закінчення приписки та за яким порядковим номером занесений до зведеного списку
1	2	3	4	5

Місце гербової
Печатки _____
(підпис директора, прізвище)

за всіма довідками, консультаціями і бланками документів по даному питанню звертатись до першого відділу Житомирського районного ТЦК та СП за адресою : м. Коростишів, вул.Семінарська 20 або за тел. 5-29-06

вчасне і якісне виконання цих вказівок прошу взяти під особистий контроль.

ТВО начальника першого відділу
Житомирського районного територіального
центру комплектування та соціальної підтримки
Майор Андрій Волковський

*Вх.
Від 05.10.2022р.
№ 51/01-14*